

Budapest, szeptember 5-én 1875.

36-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csúpnán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csúpnán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. XXII. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatszor hanközött postán, vagy annak helye egyszeri írtatásnál 15 krajczár; többször írtatásnál 10 krajczár. Rélyegdíj külön minden írtatás után 30 krajczár. Kis-ó-hivat-lunk számára hirdetőnyeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22

15 darab ZONGORA
60-tól 280 forintig,
valamennyi hibátlan, jó hangú és csinos külsővel bíró,
Eder Antal Gyula
zongora-ügynekésége
eladó, Budapest, váci-utca 12-ik szám alatt, a korona-
utca sarkán.
Tudakozódásokra bármikor a legnagyobb készség-
gel válasz adatik, valamint kívánatra árjegyzékek is kül-
detnek. 1080

COCA
Dr. W. Strauß
Makranapotheké-Mint
A perui coca-növény csodá-
latos táp- és gyógyerejével Hum-
boldt Sándor ezerszavakkal aján-
lotta: „szukmellűség és gumó a
coqueosoknál nem fordul elő és
testük a legnagyobb megerőtetés
mellett is minden táplálék és álm
nélkül napokon át éperős ma-
rad.” — Boerhave, Bonpland,
Tsudi és valamennyi dél-amerikai
utazók által bebizonyított; a
német tudósvilág elméletileg már
rég, gyakorlatilag azonban csak a mainzi „szerecsen”-hez
czimzett gyógytár Sampson tanár-féle coca-készítmények
használatát által van elismerve, miután ezek friss növényből
készülvén s minden hathatós alkatrészt változatlanul meg-
tartanak. Ezen készítmények a beteggyón ezerszeresen meg-
kísértett mell- és tüdőbetegségeknél, sőt előhaladt korban is
kitűnő hatással bírnak (I. sz. lapdacs), gyökeresen gyógyít
minden altesti- és emésztési-betegségeket (II. sz. lapdacs és
bor), pótolhatlan minden idegbetegségek és egyetlen gyökeres
gyógyszer, különösen mindenféle gyöngöcsög ellen (III. sz.
lapdacs és borszesz). — Ára 1 doboznak 2 frt, 6 doboz 10 frt,
1 üveg 2 frt.
Kimerítő felvilágosítás dr. Sampson tanár-tól, mely a
coca-t helyszínen gondosan tanulmányozta, ingyen s bérmentve
a „szerecsen”-hez czimzett gyógytár Mainzban, és raktárát
által Pesten: Török J., gyógyszer, főraktár Magyarországra
nézve. Brűn: Schönleib Fer., gyógyszer. Prágában: Fürst
József, gyógyszer. Bécsben: Haubner Ede, anyagi-gyógytár,
Illof 6., főraktár Ausztriában nézve. 448 (26)

Purgleitner Kalksyrop.
Al-vilsvavas
mész-szörp.
Egy új gyógy-szörp.
TUDÓ-VESE,
gümösödes,
-mellűség,
szemnyedés
itására, mint
a mely a legmeglepőbb módon eltávolítja ezen bajok legjelenté-
kenyebb tüneteit is. Behatás alatt a köhögés csillapodik, az
éjjeli izadások megszűnnek, és a beteg a legrövidebb idő alatt
visszanyeri egészségét a jó kinezésed.
Egy liter ára 1 frt osztr. ért.
Triest, 1873. szept. 23. Duboc, 1873. aug. 30.
Mélyen tisztelt úr! Kérem Önt,
kérlek nekem, melyet lehet-
sége, 6 üveg mész-szörpöt,
mely valóban kitűnő jellesegi
stb. stb. Strametz Endre.
Voitsberg, 1873. decz 18.
Purgleitner J. urnak Grácban.
Kérem Önt nekem kitűnő
mész-szörpöt, mely 6 üveg-
gel küldeni, a mely nálam meg-
lehető hatást tesz stb. stb.
Rottenbacher Konrad.
Fő-raktár a készítő-, Purgleitner Józsefnél, Grácban.
Raktár: Török József gyógyszerárban Budapest.
Továbbá:
Aradon: Tonesál, Nyitra: Kovács,
Brassó: Kilián J. gyógyszer, Pozsonyban: Soltz, gyógyszer,
Duschoin Jánosnál, Szegeden: Weiglein,
Debreczen: dr. Rothschneck, Temesvárt: Pecher gyógyszer,
János,
Kaloecán: Horváth gyógyszer, Varadon: dr. Hiltton gyógyt,
Kassán: Novely A.-nál, Zagrábban: Mitlbach

A BUDAPESTRE
érkező n. é. vidéki közönséget a jelen évadra
gazdagon felszerelt
kézmű-vászon- és divatáru-raktáram
megtekintésére tisztelettel meghívom. Hódolattal
Löbl Frigyes
az első budapesti 27 kros kézmű-részletár-
csarnok alapítója, BUDAPEST,
Lipótvárosi templomtéren, váci körút 6/2.
Minták bárhová ingyen és bérmentve.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.)
megjelent és minden könyvtáránál kapható:
Az iskolai takarékpénztárakról.
Szózat a tanítókhöz és tanítónőkhöz
franciául írta
LAURENT F.
Fordította: —y.—t.
Ára füzve 20 krajczár.
Postán keresztül küldés alatt megküldve 22 krajczár.

Pécsi ürmös-species.
A közönség figyelmét az egyedül általa eredeti minőségben
készített kitűnő jóságú és zamatu
„pécsi ürmös-species”-re
felhívni. Ezen speciesek egy akó ürmöshöz szükségelt
adagokban csomagolva, következő minőség és ár szerint
kaphatók:
I csomag pécsi keserű ürmöshöz 20 kr.
I „ „ édes „ 40 kr.
I „ „ rász „ 30 kr.
Kívánatra a készítés módja is közölhetik. Hamisítások
ellen minden csomag sajátkezi névelírásommal van
ellátva kék színben. Sipőcz István,
1098 gyógyszerész Pécsen t.

A MÁSOK PÉNZE.
Regény.
Írta
GABORIAU EMILE.
Franciából fordította
ZICHY CAMILLA.
Két kötetben.
I. kötet: Az élő fabábok.
II. kötet: Halászat a zavarosban.
Ára füzve 3 forint.

KERTÉSZ ÉS EISERT
Budapest, Dorottya-utca 2. számháztéri szeglet,
a t. oz. közönség figyelmébe ajánlják az
egyedül náluk létező
D. Főre-féle szikvíz omaga készítéséhez maganzoknak legalkalmasabb
valódi
párisi szikvíz-készülékeinek
gyári főraktárát Magyarországra rúszra.
A szikvíz, mint kellőképpen átitó, egészséges,
számos esetekben orvosilag rendelt ital, maris
általános használatba jár.
Készülékeink fő előnye az, hogy kö-
vetve a minden egyes darabban melikéül utas-
sítást, bárki képes kitűnő, mindig
friss, a gránit készítmény tisztább és ol-
csóbb szikvizet készíteni, azonnali pé-
dig pezsgő, málnavíz, limonádé,
egyéb trisszó italok előállításához is alkalmasak.
A készülékek árai:
2 4 6 8 10 mészlyes
darabja frt 8.—10.—12.—14.50 17.—
Kiváló minőségű szerek 1 font
aloldom tartalommal s 1/2 font szikvizet tartalmazó
csomagokban, csomagokból 2 frtal számítottan.
Írásbeli megbízások utánvett mellett
gyorsan eszközölkettek, ládacska és csomagolási
díj a gép nagysága szerint 50—75 kr.
Egytől másig Berlin és Angolban legjobb gyáraiból származó,
a tisztáltságnál fogva egészen tiszta vizet tisztító
és javító
vízszűrő készülékeinket.
melyek 2 frt 50 krtól 25 frtig tartanak készletben. Ezeknek rajzo-
kat ellátott kimerítő árjegyzékkel szívesen szolgálunk.

A FRANKLIN-TÁRSULAT
magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-utca 4-ik sz.)
megjelent és minden könyvtáránál kapható:

JARKA KÉPEK
Toldy István.
A rajzok Jankótól.
Tartalom:
Egy garçon karácsonya. — A mit a nők követelnek. —
Az értekezés. — A felolvasás. — A kit házasítanak. — A
hollófürdő és az aranyhaj. — Laikus elmélkedések a művészet
szülőföldén. — Egy félben maradt kép története.
Ára füzve 2 forint.

Dr. Lengül Frigyes NYIR-BALZSAMA.
Már maga a növény-
nedv, mely a nyírből
foly, ha annak törzse
két megszurják, em-
beremlékezet óta, mint
legkitűnőbb sepsítő-
szer ismeretes; de ha
a nedv a készítő uta-
sítás szerint vegy-
szeti uton balzsammá
készítetik, még csak
akkor nyer majdnem
csodálatos hatást.
szint idész elő; a bőrnék fehérséget, lágyaságot és frisseséget köl-
csönöz; eltávolítja legrövidebb idő alatt a szuppliket, májfoltokat,
anyajegyeket, orrvörösséget, sőt a bőr minden tisztaságait.
Egy koros ára használati utasítással 1 frt 50 kr. Postai
küldésnél minden darab csomagolásért 10 kr.
RAKTÁR: Pesten: Török József gyógyszerárban,
király-utca 7. sz. — Pozsonyban: Pistory gyó-
gyáránál, Mihálykapu.

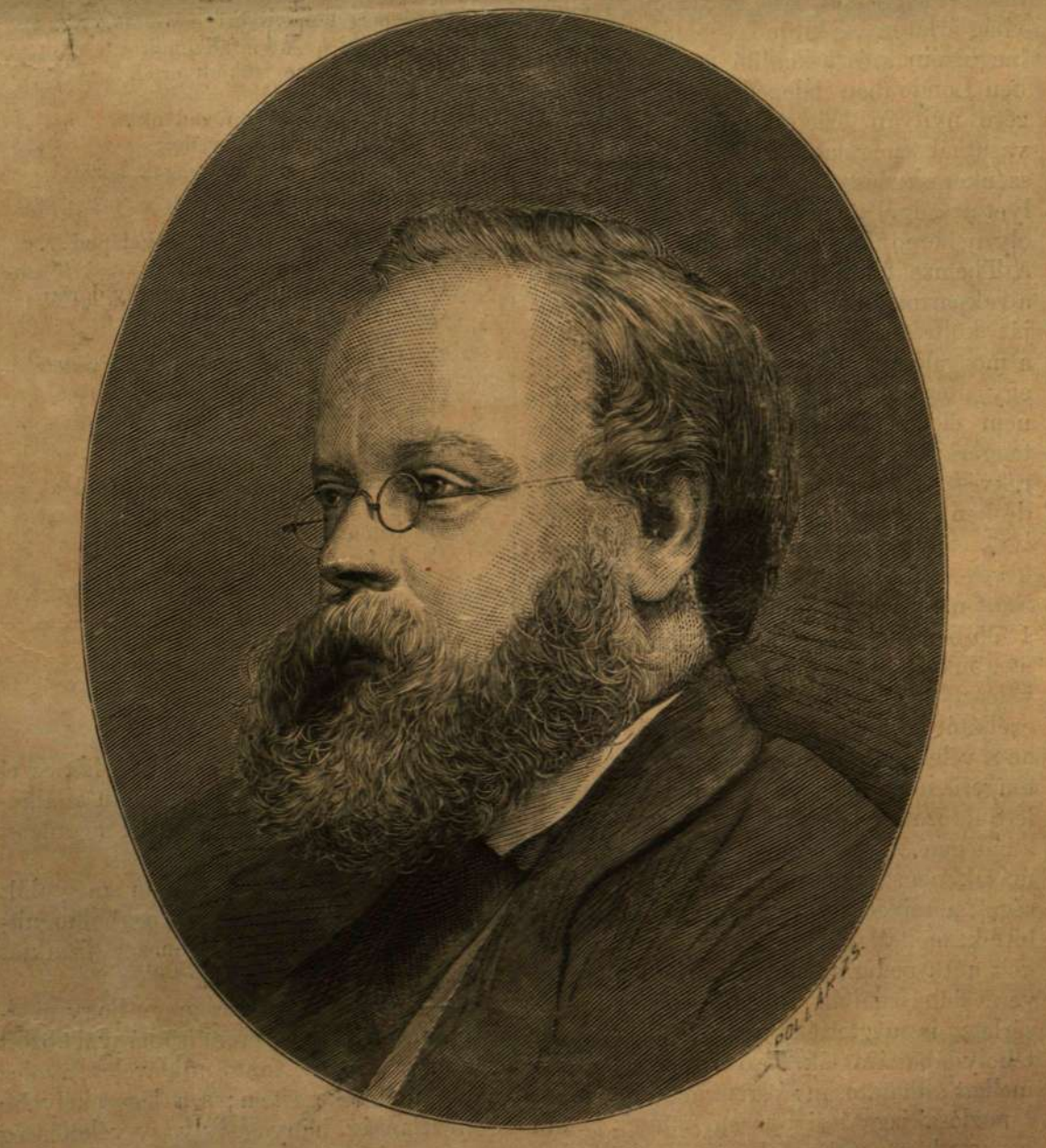
Magyar pénzügyi törvény-isme.
Törvények, szabályrendeletek, utasítások és egyéb
hivatalos források alapján,
a tudor- és ügyvédjelöltek igényeire alkalmazva.
Rendszerbe foglalta
Dr. MARISKA VILMOS.
I. füzet.
Ára az egész műnek 2 frt 80 kr.
A második füzet szeptember havában fog megjelenni.

A bölcsészeti jogtudomány történelme.
Kiegészítéssel Schilling természetjogi művével.
Írta
Dr. WERNER RUDOLF,
kassai jogakadémiai tanár.
Ára füzve 1 forint 50 kr.

PLIMSOLL SÁMUEL.
A magyar országgyűlés megnyitása-
kor egy angol képviselő arczképet
mutatjuk be olvasóinknak. Szándé-
kosan tesszük, s az alkalmat épen
kedvezőnek találjuk, hogy most szóljunk
Plimsoll Sámuelről, kit egyetlen egy kér-
désben való szereplése tett híres emberré.
E kérdés igaz emberi érdekek nemes ügye
volt, s ő azt önzetlen lelkesedéssel szol-
gálja már évek óta, s bár utolsó nemes
felhevülése egy régóta érzett igazságtalan-
ság elleni visszatartatlan és szenvedélyes
támadásban nyilvánult: mégsem itéli el
senki, a kinek érkeke van az olyan jele-
netek iránt, midőn a görög hős, csak-
hogy eszméjének diadalt szerezzen, fel-
kiáltott: „üss, de hallgass meg!” A nemes
szendvedély, a tapasztalatokon alapuló erős
meggyőződés, a hit, hogy az embernek
igaza van, s hogy célja jó, nemes,
önzetlen s épen a védetlenek javára szol-
gáló cél: mindezek külön szempontok alá
esnek, a mint az igazat mondó prófétáknál
seni látjuk, hogy Nátán próféta gyanánt
mindig csak szép mesék alakjában adták
elő az igazságot, a hatalmasoknak, a Dávid
királyoknak.
Ki ez a Plimsoll Sámuel? — kérdi sok
olvasó, ki már elfeledte, hogy az angol
miniszterelnök, Disraeli, az ő fellépése által
kényszerült rá, hogy „a kereskedelmi ha-
józásról” szóló ideiglenes törvényjavaslatot
az angol parlament elé terjessze, s ezáltal
évenként száz és ezer ember életét biztosítsa
a hajótöréstől. Angliában ugyanis ugy-
voltak a kereskedelmi hajók tulajdonosai
hajóikkal, mint nálunk a rozzant házak
gazdái épületeikkel. Ezek is, azok is nagy
összegekig biztosítják tulajdonukat vala-
mely biztosító társaságnál s maguk sem
bánnák, ha a ház elég, vagy a hajó elvész
a tengeren, mert a biztosított összeget fel-
venni a tönkre ment szágéért, kész haszon
a tulajdonosnak. S még nagyobb lelket-
lenség az angol hajótulajdonosoké, mint
azoké, a kik biztosított házaikat adják
önként a lángoknak. A rothadt, megrom-
lott s mégis a törvényes mértéken is túl-
terhelt hajókon a szállítási árakat nagyon
alacsonyra szabni, s a magas összegekig
biztosított edényt a sík tengeren engedni
elpusztulni, midőn vele százak élete vész

el menthetetlenül: valóban oly lelketlen
galádság, melyet megengedni nem vált az
angol kormánynak és törvényhozásnak
becsületére. Mennyi időn át nem volt soha
törvény, mely annyi ezer és ezer ember
életét eléggé védte, vagy csaknem biztosí-
totta volna a hajótörésektől, melyeknek
száma (ez a visszaélések természete, midőn
végüket járják!) utóbbi időben évről évre
megdöbbentően szaporodott.

E roppant veszélytől a tengeri utaso-
kat, s e roppant szegénytől az angol tör-
vényhozást, Plimsoll Sámuel fellépése
mentette meg, ki minden kíméletet félre
telve, az ember-zeretet elfojthatlan fellobba-
násával s az igazságérzet legnemesebb fel-
háborodásával támadta meg a kormányt,
mely egy ideiglenes törvényt volt kényte-
len előterjeszteni, hogy ennek követke-
ménye, már tán a jövő ülésszak alatt egy

PLIMSOLL SÁMUEL.

olyan törvény lehessen, mely a tengeri utasok jogos érdekeit kielégítse, s végkép megmentsse őket az aljas, pénzkufár hajótulajdonosok embertelenségétől, kik ugyszólván emberi életre játszottak kockát, hogy egy rossz hajó helyett újat nyerjenek.

Plimsoll Sámuel méltán lett egyszerre híres ember mindenütt, a merre csak az egész világon angol tengeri utasok találkoznak. Az igaz ügy szolgálatában egy kardesapás a kellő időben: többet nyom az emberiség tökéletesedésének történetében, mintsem egész ütközetek és háborúk egy kétes értékű, ábrándos czél javára.

Plimsoll fellépése alapján egészen gyakorlati és a legjózanabb kérdésben történt: Hogyan lehet megengedni, hogy egy ember csalással kockáztassa ezrek életét, hogy magának egy rothadt hajó helyett újat szerezzen amannak biztosítása és szántszándékos tönkretétele után! Oly egyszerű és természetes dolog, hogy írta csak egy olyan igazán megbízható ember lelkesült, minő Plimsoll, ki előtt nem a dicsőség, csak a jótétel lebegett. A jót megtette s megnyerte vele a dicsőséget!

Plimsoll Sámuel a „tengeren járók barátja“, mint most az összes angol területeken nevezi mindenki, 1824-ben Bristol nagy kereskedő városban született. Atyja a francia hugenották egyikétől származott s félénk természetű, de ha fellelkesült, meggyőződéséért akár halni kész ember volt. Tizenkét gyermeke között Sámuel is nagyon gondos, de gyakorlatias nevelésben részesült. A maga erején lett a fiu azzá, a mi lett: egészen angolosan. 1851-ben már tiszteletbeli titkár volt az első nagy angol világtárlaton s kitünő szolgálatokat tett megbízónak és a kiállítás ügyének. 1855-ben Londonban telepedett meg, saját kezére nyitván üzletet, majd később egy vasutnál szolgálatot vállalva, megtörte a szénkereskedéssel tűzött egyedülségét, melyet az angol „nagy északi vasúttársaság“ oly nehezen akart kezéből kibocsátani. Majd a Themze folyó partjainak biztosítását s a rakpartok elkészítését vitte ki, egy saját költségén indított izgatással, midőn a mozgalom teljesen elseperte azokat, kik egy utcaszor homlokzatát sajnálták. Hanem életének legfőbb munkája mégis a tengeri utazók biztosítására irányzott törekvés. Mintegy tíz évig dolgozott e kérdésben s oly sokáig hiába. A lapok is, melyek előbbi czéljait oly hamar felkarolták, kevés érzéket mutattak a mostani kérdés iránt, melynek keresztülvitele szívén fektült.

1865-ben fellépett képviselőjelöltnek, de megbukott, hanem 1868-ban mégis megválasztotta magát a derbyi kerületben. Hogy czéljától ne tángosson, arra épen jól szolgált az a véletlen körülmény is, hogy neje egy tengeri utazóskor majdnem hajótörésnek lett áldozata. Sokan rajongónak tartották s hidegen és közönyösen fogadták eszméjét; mások nem akarták himni azt a lelketlenséget, a mivel a hajótulajdonosokat (mint hitték, méltatlanul) gyanúsította. Az érdekelt urak pedig az ellenharc minden fegyverét felhasználták ellene, s még azt a kísértet is megtették, hogy őrült gyanánt tébolydába zárassák. De ő megmaradt czélja mellett állhatatosan: panasza, kifakadásai, támadásai, izgatásai sohasem szüntek s kiűn a nagy közönségben folyóvást élénkítő vizsgálóra találtak. Végre is győzött, mert az igazság ereje, az igazság önzetlen bajno-

kának erejétől támogatva, legyőzte az ellenfeleket, s egy úrváriatlan, gyanúsító, de a nagy és nemes érdemek által megnevesített támadás után, mely elől a Disraeli kormányának kiérni nem lehetett, meg volt nyerve a diadal. Plimsoll több jót tett a tengeren utazóknak és családjaiknak, mint Angolország összes biztosító intézetei.

De nagy is a hála az angol közönségben. Már életében emléket emelnek, hogy halhatatlanságát mutassák annak, a ki egy élet-halál kérdésben ily harcztot vívott az önzés ellen, a humanizmus javára. Mind az eszmének, mind Plimsollnak diadalában az erkölcsiség győzött az erkölcselenség ellen. A harc még tovább is fog tartani; mert Plimsoll még nem lát elég biztosítékot az angol kormány törvényjavaslatában. Hogy tovább is győz, az kétségtelen. Nincs nép a világon, mely oly szívósan és oly erővel tudná a társadalmi harcztot folytatni a megismert rossz ellen, mint az angol. Az egész angol nép ott áll Plimsoll háta mögött, s ha a jövő ülészakon a „tengeren járók barátja“ felszólal és czélt nem ér: a Disraeli kormánya oly tüntetésekkel találkozik az egész angol társadalom részéről, melynek harmadnapig sem lesz képes ellenállni.

Ime ez lett Plimsoll Sámuel tíz évi munkája után egy beszédjének eredménye! Ez a beszéd egy olyan jótétel, mely a parlamentek és az erkölcsök történetében egyaránt szép helyet biztosít Plimsoll nevének.

— r. s.

A sturecki hegytetőn.

Vándor, ott a sturecki hegytetőn
Állj meg majd a kereszt előtt,
Pihend ki az ut fúradalmait
És szedd össze lankadt erőd.

A megváltó alakja fogadott,
Ki érted annyit szenvedett,
Köszölkés és vad mélységek között
Ő fogta most is kezdetet.

Állj meg ottan, és vedd le kalapod...
A felhők közt látod magad;
Ők bömbölnek, midőn a menny dörög,
Ők ontják a villámokat.

E szörnyek közt ne remegj. Szivedet
Magasztos érzés hatja át,
Hogy a felhők felett is él az ur,
A ki gondot visel reád.

Ott majd látod, hogy a szív távol a
Világtól is boldog lehet,
Ha belőle el nem szállott a hit
És ki nem halt a szeretet.

Dalmady Győző.

Loriot apó.

Elbeszélés.
Souvestre Emülől.

— Jouvencel ur, most már hát ez el van igazítva, s holnap Lyonban találkozunk a Toussard hagyatékával megbízott ügyvédnél.

— S az oly szerencsésen megtalált nyugta előmutatása után a megboldogultnak kölcsönözött százötvenezer frankját vissza fogja kapni.

— Igazán nagy szerencse, hogy megkaptam, mert a testvérem irományai között e rám nézve oly fontos oklevelet nyolcz napig hiába kerestem; s a legcsekélyebb gondatlanság, hanyagság vagy véletlenség megsemmisíthette volna, vagy legalább is eltévedhetett volna.

— Akár eltéved, akár megsemmisül, az

mindegy; mert az elévülés ön ellen nyolcz nap alatt bekövetkezett volna.

— Ezt jól tudtam, s midőn a nyugtát nem bírtam megtalálni, komolyan azt hittem, hogy már tönkre jutottam. Igen, elannyira azt hittem, hogy egy nagy kereskedőháznak el akartam vállalni senegáli ügyvezetőségét.

— A hol alkalmasint a váltóláz áldozata lett volna... Eh! szerencse, hogy minden jóra fordult, s ön oltárt emelhetne a szerencse istennőjének.

Az ifju ügyvéd beszélgetés közben felhuzta keztyűjét, s társával, kinek kis oldal-táskája s utazóköpenyegje azt árulta el, hogy utazásra készült, a szálloda kapuja felé ment. Már el akartak válni egymástól, midőn Jouvencel tekintete az ajtó mellett ülő s a lenyugvó nap meleg sugárait élvező koldusra esett.

A koldus sokratesi alakú öreg ember volt, foltos tarisznya volt az oldalára vetve, s a La-Fontaine mesegyűjteményének egy ócska példányát lapozgatta; s könyv piszkos és gyűrött lapjain a hosszas használat nyomai látszottak.

— Eh! eh! ez itt Loriot apó, — mondá az ügyvéd a koldusra mutatva, — öltözetéről itélve alig képzelheti ön, hogy az öregben egy tudós rejlik.

— De fájdalom, — mondá az öreg, fejét fölemelve, — a te öltözetedről azt hinné ember, hogy komoly férfiú vagy; de megmondta La-Fontaine: „A tudatlan ügyvédnek csak jelmezét süvegelik.“

Az ügyvéd nevetett.
— Hallja, hogy kezdő az idézéseit! Minden alkalomra és mindenkinek szolgál vele; mert Loriot apó senkit sem kímél: ő a vidék Diogenese, azzal a különbséggel, hogy nincs lámpása.

— Mert miután az ügyvédekkel találkoztam, lemondtam róla, hogy embert keressék, — válaszolá gunyosan az öreg.

Az utas meglepetéssel nézett reá.

— Ugy-e — kezdé Jouvencel — ön nem várt ennyit tőle! Hja, Loriot apó ismeri az ó-kor történelmét; s ha egy kis pálinkára s tubákra valót ad neki, latin idézetekkel is kedveskedik; mert úgy tubákol, mint egy német, és úgy iszik mint a —

— Mit tegyen az ember! — mondá tréfásan Loriot — ha a szükséges hiányzik, a felesleghez kell egykissé alkalmazkodni. De az embert a siker után itélik meg:

„Légy hatalmas, szegény: udvar ítélete
Szerént lész te fehér avagy hát fekete.“

— Honnét van, hogy önnek a szükséges is hiányzik? kérdé az utas szokatlan érdeklődéssel.

— Ostobaságaim miatt — válaszolá röviden Loriot — sokkal szegényebb voltam, mint hogy hibáim lehessenek, s vétkeket engedtem meg magamnak.

„A világon senki a másnál nem bölcsőbb:
Minden kis hercegnél található követ,
S apród nélkül marquis immár el nem lehet.“

— És ön, belátva vétkeiket, még sem hagyta el. De hisz akkor ugyan mi hasznát vette az értelmének?

— Azt, hogy előismertem, hogy ostoba vagyok.

— Azaz, ősmerve a roszt, kárhozzatja sőt elítéli, de a kárhozzatás dacára állandóul megmarad mellette?

— A világról sem! Nem én, hanem a roszt makacsodik. Nem én ragaszkodom

hozzá, hanem ő én hoztam, s miután ő az erősebb, nem tudok megszabadulni tőle; hiába rázom magamról, ő az én uram! S az ur is tudja azt a szabályt:

„Ellenségünk legjobb mester,
Mint franczia mondom ezt el.“

Jouvencel hangosan nevetett.
— Oh! — mondá, — ha a mi filozófusunkkal beszél, az utolsó szó soha sem lesz az öné; roppant készlete van s minden körülményre La-Fontainenak egy mondatával felel.

S elválás előtt az utast félreszólitva, halkán a következő tanácsot adta:

— Vigyázzon magára, az a kópé hamar emancipálja magát, ál-okoskodásokkal kezd, s tolakodó szemtelenségekkel végzi, az efféle emberek hasonlóak az olyan kutyákhoz, melyekkel csak illő távolságról lehet játszani.

Jouvencel észrevételeit a koldus nem érthette meg, de alkalmasint sejtette, mert a távoztól nem a legbarátságosabb tekintettel kísérete, s fejét lehorgaszta azt morogta:

— Menj, menj csak, kisebits a polgártárs előtt, te gonosz fecsegő és rágalmazó. Kiki a maga mesterségét folytatja. Rég ősmerekj jó madár.

„Mindazoknak háta megett,
Kiknek szája csak lágymeleg.“

Raymond ur, ki az utolsó szavakat hallotta, visszafordult.

— Loriot apó, — mondá az ő rendes szelid komolyságával, — ön nagyon könnyen gyanúsít.

— Mert megöszültem, — válaszolá az öreg, — a tapasztalás sok rosztat megösmertet velünk.

De a könyörödmányok az emberek jószágára is megtaníthatnak, — mondá Raymond, — nincsen olyan állás, melyen a keserűség javíthatna, csak kellemetlenebbé s még fájdalmasabbá teszi, beszélgesünk tehát egy kissé mint jó barátok, talán még szolgálatára is lehetnék.

Még akkor is, ha az utazó rokonszenves modora s jóakaró hangja nem ébresztette volna fel az öreg bizalmát, Loriot sokkal beszédesebb természetű volt, mint hogy egy olyan alkalmat elmulasztson, melyben történetét elbeszélhette, s gunyoros modorát, melyből magának egész filozófiai rendszert csinált, kifejezhette.

Az öreg elbeszélését hallgatva, Raymond ur hamar átlátta, hogy e szegény koldus élete is, mint annyi más élet, félig a könnyelmű előrenemlítés, félig a sors viszonytalansága miatt volt megzavarva, az első hibák észrevételül roszt szokásokká változtak át, s az öreg által most szenvedett kegyetlen bünhődést vonták maguk után.

Raymond ur lelkét a kor és az emberösmeret, a helyett, hogy megkeményítette volna, könyörülettel töltötte el. Főképen a megbünhődött hibáit tekintette szerencsétlennek, s kevesebbet gondolt a hibájára, mint a bünhődés enyhítésére.

A kópára ült a koldus mellé s mély részvétellel nézett az öregre.
— Tehát — mondá Raymond — Loriot bátya egyedül áll a világon, és nincsen semmi segédforrása, csak az, a mit a jó szívű emberek nagylelkűségéből kap.

— Ugy van uram, s ez okból közel vagyok az éhenhaláshoz, — válaszolá gunyosan a csavargó, — de megnyugszom, mert itt lent a földön ez így van elrendelve.

„Jupiter mindenhol két asztalt terített:
Élelmes emberek ülnek az egy mellett,
Másknál ott ülnek szegények, kicsinyek
S mit amazok hagytak, ezek azt eszik meg.“

— Miért nem kért a verpillierei aggok menházában helyet?

— Ah! igen bizony, a menházban helyet! — kiáltá Loriot; — talán azt képzelte polgártárs, hogy a kinek szüksége van reá, az elég ok arra, hogy bejuthasson! Csak a gazdagokat fogadják be, vagy a kik jó ajánló levelet mutatnak elő! A mostani időben a menházakat nem a szegény emberekért csinálják, hanem a pártfogoltakat helyezik el bennök.

Raymond ur mosolygott s a zsebéből egy csinos bőrtárczát vett ki, melynek az egyik oldalába egy arezkép volt befoglalva.

— Na hát édes öregem, — mondá szeliden, — én magát pártfogolni fogom; e menház alapításában én is közreműködtem, s az alapszabályok szerint jogom van egy szegény felvenni; még ez ideig nem étem e jogommal, de a bátya javára rögtön igénybe veszem.

— Komolyan beszél a polgártárs? kérdé bámulva a koldus.

— Igen, barátom, oly komolyan beszéllek, hogy ha ezt az általam irandó pár sort az igazgatónak, a ki jó barátom, átadja: minden el lesz igazítva.

— És befogadnak a menházba?

— Igen, és élte fogytáig ott maradhat, ha a ház szabályainak aláveti magát.

— A ház szabályainak! — ismétlé vidáman az öreg — miből áll az? mindennap háromszor jóllakni, fehér lepedős ágyban hálani, tiszta ruhába öltözni, s nappal a meleg napfényben sütkörezni! Hitemre mondom, e szabályok ellen semmi ellenvetésem sincsen! — De uram, ennyi boldogságban még most sem tudok hinni. Uram! mivel érdemeltem meg, hogy ily kegyes irántam?

— Barátom, — mondá Raymond mosolyogva, — ugy-e szegény és elhagyatott; be akarom bizonyítani, hogy az élet nem mindig olyan roszt tréfa, a milyennek hiszik, s be akarom bizonyítani, hogy sem az élet, sem az emberek iránt nem kell ugy elkieseredni.

Beszéd közben kiszakított a tárczájából egy lapot, írónnal néhány sort írt rá, s némi utatásokkal átadta a koldusnak.

Loriot csendesen hallgatta végig, s elmerengett, mintha meg akart volna gyógyódni, hogy csakugyan ébren van s nem muló álom üzi játékát vele.

Végre felemelte a fejét s Raymondnak a szemébe nézett.

— Jól mondják, hogy a legvénebb embernek is mindig van valami tanulnivalója, — mondá végre; — ime betöltöttem a hatvanöt esztendő, a nélkül, hogy tudtam volna: mi az, a mit a világban jószágunk neveznek; már most tudom, s ezentul nem lesz előttem pusztá szó, hanem valóság! Uram, mondja meg a nevé, hadd ősmerekj meg azt, kinek a jószágát annyiszor meg fogom emagamban köszönni.

Raymond megnevezte magát, s az öreg elérékenyülését arra használta föl, hogy némi tanácsokat adott neki s rendesebb életmód folytatására biztatta.

Beszélgésük alatt egészen beesteledett; nemsokára messziről az országúton két világosság látszott feléjük futni s lovak csengetttyűje hallatszott. A Lyonba menő gyorskocsi közeledett.

Az utas föllépett a kópadról, szívélyesen elbucszott az öregtől, s hogy hálálkodását elkertülje, gyorsan távozt, s a lovakat váltó társaskocsisokhoz ment. A lovakat pár pillanat alatt befogták, s az óriási jármű a cselegők és az ostorpatogatás lármája között megindult.

(Folyt. követték.)

A magyar orvosok és természetvizsgálók XVIII-ik nagygyűlése.

II.

Mult közleményünkben akkor váltunk meg a természetvizsgálóktól, mikor Kézdi-Vásárhelyen pihenőre és szakülések tartására megszállottak.

Ez aztán eredeti székely város, a milyen nincs több!

Háztelkek ára mesés drága itten, minékutána a ki Kézdi-Vásárhelyt él, az jól él; de azért minden ház mellett utcácska van hagyva két felül.

Valamire való szállodát nem lehet találni, s a melyik legjobb, azért egész éjjel imádkozik a vendég, hogy menten meg az isten reggelig az összeomlástól. De ha akarsz enni pompás rostélyost vagy szeletet, s inni rá Erdély legjobb borából, a kikülfölkéntiből: menj be akármelyik házhoz, bizton ellátnak ezekkel.

Zsidó ottan nincsen, mert nem tudna megélni. De hát ki főzi és ki árulja a pálinkát s ki háljalja az ökröt? Elvégzik mindezt, zsidónál ügyesebben, a helybeli székely polgárok. Mért is hagyják másra, mikor jó nyereség úti a zsebet ezen foglalkozás után?

A hizott ökröt Bécs felé szállítják százával, ezerével; de csizmát, kalapot, bundát, ládát, asztalt, széket, még nyírág-seprűt is Moldova felé, évenként százezerével. Ezt itt s azt ottan fizetik jobban meg.

Hiszzen arany kalász terem Háromszék térein, a minőnél kezebb s tisztább Egyiptomban sincsen; de a ki mivel, a ki vésárhelyi varga, a kinek keze piszkos lehet a munkától, de zsebében az ezüst pénz s asztalán a mindennapi kenyér hóféhérek.

Tiszteletes uram tegyen ki magáért, ha polgárember házában van „alkalmatosság“, mert rosztul menne ott már a ház sorsa, ha legalább is arannyal nem köszönnék fáradozását.

Ilyen derék város, az isten tartsa meg! Aztán minket se felejtse ám el, a mért tovább kell utaznunk a természetvizsgálókkal!

Ugy határozta volt meg a csacsit egy botcsinálta természetűdős (vajjon ott volt-e a mostani nagy gyűlésen?), hogy az nem egyeb, mint egy menkő nagy nyul. No hát Kovászna is, a hová Kézdi-Vásárhelyről értek a természetvizsgálók, más falukhoz képest egy menkő nagy falu. De csak annyiban diszesebb s előkelőbb más faluknál, mint a csacsi a nyulnál.

Ott van szerteszéylel a természetnek sok és ritka kincse. A Pokolsár nevű fürdő, melynek lávaszerű hullámai néhezéken hánykolódnak. Majd minden ház telkén s pinczéjében életfőjtő, de a maga módján használva egészséget adó száraz kigőzölgesei a földnek. Aztán kovásznai marhát ne tessék vásárolni, mert az hozzá szokott, hogy borvizet igyék, s másutt sokba kerülne kielégíteni ezt a megszokását.

Mind ezek mellett Kovászna egy menkő nagy falu s eddigi építkezései épen nem mutatják, hogy hajlandóságot érezne átalakulni gyógyfürdővé.

Most pedig le a sarokkal, uraim, mert olyan földre lépünk, a melyre, köszönjük meg, hogy még bebocsátanak utlevél nélkül.

Mindenki tudja, hogy Brassóvidéket királyi hűbérként a német lovagok bírták anno II. Endre.

S ezeknek a jó uraknak ugy megtetszett a szép és gazdag föld, hogy fenntartását a pápának ajánlották, csak hogy a királytól és országtól elszakíthassák. Ugy megtetszett, hogy 600 esztendővel azután is keresték még a régi jussot.

Szeretettel talán rajta felejtették a földön szellemüket, hogy az a természetes kapcsolatból mindig másfelé vágyódik. Háromszéktől

Szebenhez, János királytól Ferdinándhoz, Magyarországól Ausztriába, s az osztrák-magyar birodalomból vajjon nem a nagy német kapcsolatba-e?

Hanem ez politika volna, a mivel foglalkozni megtiltotta a szerkesztő. Tekintsük a természetet, a mely igazán szép s az emberek műveit, a melyek sok tekintetben figyelemre méltók!

Brassóvidék 13 száz községe közül legközelebb fekszik Háromszékhez Prázmár, melynek templomvárát képben is bemutatjuk.

Jelentékenyebb száz falvakban mindenütt megvan még a templom körül a várkastély is. Most már nem erősségek többé; de a kegyelet fenntartja s az életrealóság haszonra tudja fordítani ma is. Község házává idomítják egy részét, s többi részéből raktárakat alakítanak a lakosság könnyebben éghető holmijának biztosítására.

Prázmár vára mind építészeti, mind történelmi multjánál fogva a legerősebb közé tartozik a századok közt is. A minthogy maga Prázmár is mezőváros rangján van sok száz esztendő óta.

Különböleg ugyanolyan jó módú, mint minden század község. Vannak széles, egyenes utcái, kétfelől csinos kőházakkal. Vannak jól rendezett népiskolái, melyek legdíszesebb épületek a községben, s melyekben nem Magyarország történetét tanítják, hanem Németországot s a „Geschichte der Siebenbürger Sachsen“-t. Van vagyons népe, mely nagyon boldog nép lehet, mert vágyai nem igen terjednek a „falu határán túl“; lelki szükségletét kielégíti ottan a Hochwürdiger Herr Pfarrer. Tart különben orvost, erdőaszt s még községi pinceszert is, mert van miből tartania. Hanem másféle értelmisége a hivatalnokokon kívül nincs is. A nép

akármilyen gazdag, megelégszik azzal, hogy népnek maradjon.

Ki hallotta, például, hogy Prázmárnak színháza volna? Pedig népessége s vagyona semmivel sem csekélyebb Seps-Szent-Györgyénél, a hol minden esztendőben huzamos ideig látnak el valamely vándortársaságot, kivált ha tisztességesen játszik.

De ha Mózes nem írta be a 10 parancsolatba, hogy ilyenné lelki életet is kell keresni! Meg nem éhezünk tiz esztendeig sem

szánd el magadat, hogy meglátogasd ezt a gyönyörű fekvésű s iparánál, kereskedésénél fogva igen fontos várost.

Az a mindenik felébe emelkedő nagy góth épület ottan az evangélikusok piaci temploma, egykor, természetesen, katolikusoké volt, s egyike Erdély legbecesebb építészeti remekeinek.

Külön képeken is bemutatjuk s alább részletesen szólunk felőle.

Balról a Czenk hegy emelkedik, tetején könyöklővel. A könyöklő helyén állott nemrégben a 49-i orosz invasio dicsőítésére emelt szobor, melyet gyorsan seprtek el az idő s a magyar hazafiság. Régen-régen, még a német lovagok kora előtt, hatalmas vár épült, hatalmas vár épült ugyanottan az ország biztonsága felé. A Czenk tetejére fel szokott menni minden utazó, s a gyönyörű kilátást, mely egyfelől a határszéli Kárpátok legmagasabb csúcsaira, másfelől a Barcaság, Háromszék és Erdővidék szép s gazdag rónáira terjed, — nem felejt el.

Jobb felől két ortony romjai közt a posztó-száritó rúmk látzanak, Brassó hatalmas iparának hirdetői. Azok felett s azokon túl, a hegy-élektől fedve, nagy kiterjedésű s jól ápolat gyümölcsös kertek.

Az a sétány, mely itt szemünk előtt kezdődik, körülfutja az egész belvárost, felső oldalán épen a Czenk erdőszéke végéig s le a tulsó oldalon. Az a Czenk hátulso oldalán felbuzgó forrásból van ide vezetve.

Ez, a mit itt szemünk előtt látunk, csak a belváros. Elebb a magas hegyek közt népesebb városrész terül el, a Bolgárszeg; azzal átellenben, hátunk megett a Bolonya, s jobb kézről hosszúra nyulva Ó-Brassó.

Prázmár nemes városában, de megunnok magunkat csakhamar.

Nézzük meg még ritka gazdagságu forrásait, melyek néhány száz lépésnyire már malmokat hajtának, s melyeknek egyike jövedelmes és dicséretreméltó haltenyészévé van átalakítva: aztán jertünk Brassóba.

Coronának hívják latinul, Kronstadt németül is; koronája valóban a vidéknek, fekvésénél fogva.

Nézd meg ezt a képet, kedves olvasó, s

PRÁZMÁR TEMPLOMVÁRA.

BRASSÓ VÁROS.

A belvárost és Ó-Brassót leginkább századok lakják, Bolgárszeget oláhok és Bolonyát magyarok. Különböleg össze vannak elegyelve mindenütt, s a 30 ezernyi lakosságnak körülbelül 1/4 részét képezi a magyar elem, valamivel ha többet a száz, míg a másik fele főként oláhból, a mellett néméből, csehéből, görögéből, zsidóból telik ki.

Magyar vándorol be leg több, de az ottan oly mértékben válik hajlandóvá az elszázosodásra, a mely mértékben megörökösödik.

Most már vannak derék kivételek, és más lesz a viszony, míhelyt jó magyar iskolák versenyezhetnek a századokéval. Hanem eddig hogyan is lehetett volna egyebet várni, mikor magyar nyelvre még népiskolákat is csak az idén szervez először a közoktatási kormány; a míg a századoknak vannak igen jeles nép-, real-, kereskedelmi és leányiskoláik, s gondosan fejlesztett gimnáziumok.

A város közigazgatási szervezete is annyira kivételes és annyira század, hogy annak erejénél fogva sok előnyben részesíthető a kegyelt elem, s folytonosan háttérbe szorítható a többi vetélytárs.

Figyelemreméltó, hogy Brassóban sokkal fejlettebb az oláh nép, mint másutt akárhol az országban.

Népiskolákon kívül van igen díszes gimnáziumok s kereskedelmi iskolájuk, tekintélyes kereskedői testületök, látogatott és előkelő kaszinójuk. Köznépük is szorgalmas és tiszta.

Brassó, bár régi város, emlékszerű épülete nem sok van. Ottan a hasznos állott első sorban mindig. Színház nincs, még városi bálterem sincs, hanem egy régi magánházat szoktak eféle célokra kibérleni.

Építészeti s történelmi tekintetből három templom érdemel nagyobb figyelmet; a három egyike kiváló nagyot érdemel.

A Bartholomäus-egyház, vagy „Árva-

leánytemplom“ Ó-Brassó végén fekszik, tiszta kereszt-alakban van építve s idomaiban a román és góth stíl egyesül. Orbán Balázs legregibbnek mondja Brassó templomai között s építését a XIV. század első felére teszi.

nyertek a templom papjai jelentékeny segítyt s abból építették a főtornyot.

E templom igen gazdag ezüst s arany szerekben, úgy hogy gazdagabb alig van egész országszerte.

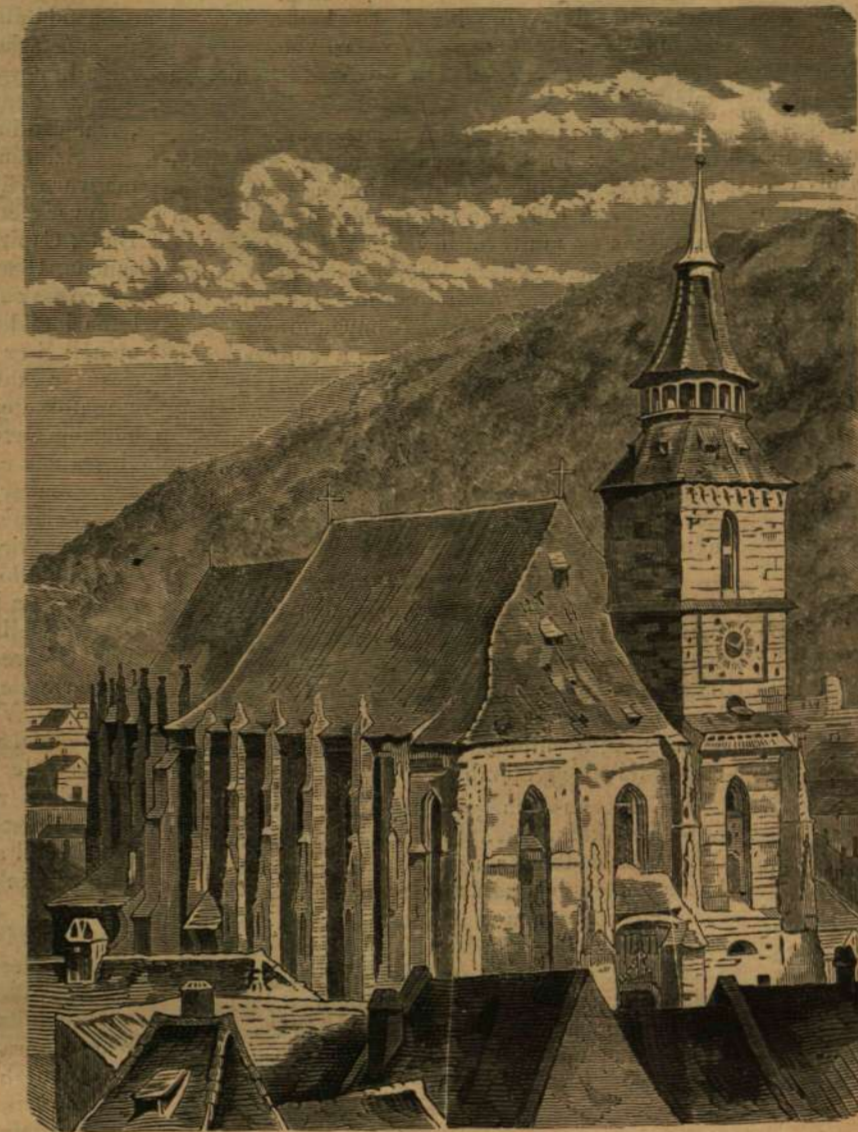
Legfőbb azonban s legnagyobb műbecsével bír valamennyi közt az evangélikusok piaci nagy temploma, melynek képét is közöljük.

Idézzük Orbán B. után Schultz Ferenc elhalt jeles építészünk ítéletét ezen templom felől. „Ha Brassó fő-egyházát tekintjük — írta ő az Archeológiai Értesítő 1870-ik évi folyamában — távol képzeljük magunkat Erdélytől; mert a többi szegényes erdélyi épületek közt ezen egyház tünemény, mely kábit. Egyrészt nem tudjuk felfogni, miként győzte a költséget, másrészt pedig, miként lehetett ily nagyszerű épületet oly háborus időben létesíteni.“

Ezen nagyszerű templomot 1385-ben kezdték építeni, s építése folyt körülbelül egy századon át. Költségeihez nemcsak a város és vidék, de az uralkodók s a külföld is hozzá járult. Zsigmond király az ország adójából 300 aranyat rendelt ezen templom építésére; adományozta maga is; gyűjtést rendelt annak javára az ország főurai, főpapjai, sőt külföldi uralkodók közt, s még a pápánál is; a barcasági népnek pedig adóját engedte el, hogy munkával segédkezzen ezen nagy műépítésnél. Mátyás király is segélyezte e templom építését, a minek emlékére be van véve a falba hollós czimere. Az ő korában 1474-ben IV. Sixtus pápa bullát adott ki, melyben bünbocsánatot hirdet mindazoknak, a kik ezen templom építését segélyezik.

Tehát nem tarthatnak hozzá kizárólagos igényt a kulturával annyira dicsekvő század atyafiak, mert ország pénzen létesült országos műkinés az.

Magánosok közül legtöbbet áldozott ez

Brassói bazilika.

Jelentékeny a Szent Miklósról nevezett bolgárszegi g. keleti templom is. Azt a XVI. század elején kezdték építeni s időnként, főképen havasalföldi fejedelmek adományából tági-tották. 1751-ben Erzsébet orosz császárnőtől

Nyugat-oldali első kapu.

Keleti előcsarnok külső kapuja.

könnybe lábbad utána. Volt egy igen kitünő újás, kinek csakugyan sikerült is egyszer Kicsne ur bizontos bundájába egy nyilvesztőt szalasztani. De mit kellett látnia? Róka koma vidáman föluggrott, mintha semmi sem történt volna és aztán usgye! — ved el magad! — futni kezdett, csak hogy a nyilvesztő most már nem a bundájában, hanem — a fogai között volt!

A japáni évkönyvekben már sok századdal ezelőt megírta, hogy Kicsne ur tetszés szerint át tud alakulni. A Mikado, ki 1150-ben uralkodott, kénytelen volt legkedveltebb feleségét udvarából száműzni, hogy birodalma pénzügyeit a teljes romlásból megóvja — és ime! a szép hölgy hat legyező-alaku farkkal ellátott fehér róka képeben illant el szobájából. Azután említették több nem kevésbé rendkívüli esetet fiatal leányok elrablásáról, kik közül az egyik sohasem került többé vissza; ellenben azok a kik háza kerültek, szülőik kérdező ajkait ez egyetlen szóval zárták le: Kicsne! Kicsne! (A róka!)

Róka koma főleg olyankor veszedelmes, mikor valamelyik vén bonz (pap) képét őrli magára. De ilyenkor is van egyetlen mód, melylyel őt rá lehet szedni. Ugyanis Róka koma bárminő állótényt vegyen is magára, finom szaglását soha sem tudja megtagadni. Tegyük csak egy frissen sült patkányt az ál-pap útjára s ez azonnal kiesik komoly szerepéből s kezd a jó szákmányt falatozni, a nélkül hogy pap lételevel valamit törődnék.

Epen ezt a gyöngé oldalát használják föl ellene a yamabók vagy hegyvidéki papok is, ha Kicsne urat tisztas távolban akarják tartani maguktól. Hanem azután a papoknak is ugyancsak részen kell állniok, hogy a róka csuffa ne tegye őket. Ha Róka koma véletlenül rájöhét, hogy szakival (rizspálinka) telt átalagjaikat hol tartják, jaj annak, a ki azt a maradék zagyvalékot megízelti melyet a róka ott hagyott. Pár csésze szakai, melyet Kicsne ur megakasztott, elég arra, hogy a legkomolyabb vén pap fejét megzavarja. Rőgtön ledobja ruhát magáról, eszeveszett módjára hadonáz és a legboldobb tánczokat kezd járnijátatos nyája nem kevés mulatságára. Két róka messziről szintén úgy tánczol, mint a vén pap s kegyetlenül veri a taktust a furcsa mozdulatokhoz.

Mint látjuk, tehát a japáni népek is megvan a maga „Róka komája“ és ismeri a „Reineke Fuchs“ legendáját. Kedvencz hősén jókat mulat, de azért fél is tőle igen sokszor. A különböző népmondákban és hagyományokban Kicsne hol szent, hol tréfás, hol ravasz, hol meg ördögi lény gyanánt jelenik meg. Reggel hódolnak neki, este kinevetik. De ha olykor maga is tréfálni kezd, ezt csupán azért teszi, hogy ellenének fényes bosszút álljon. Kisérték meg csak társaságban vagy családi ünnepeken az ő rovására mulatozni, csakhamar megadják az árát, mert mielőtt az éjféll elérkeznek, az egész társaság heletrezen terül el a terem padozatán. Róka komával nem lehet büntetlenül mókázni!

Egyveleg.

— Spanyol igazságszolgáltatás. A „Times“ spanyolországilevelezője írja Andaluziából: „Helységemben egy ügyvédet valami elavult barabár törvény alapján hivatalbeli visszaélés miatt jobb kezének elvesztésére ítélték el. De miután kedvező vagyoni viszonyok közt él, sikerült neki ez ítélet végrehajtását elhátrítani az által, hogy a bírót 500 font sterlingre rugó összeggel megvesztette. Nem sokára jött egy másik bíró, ki az íratok közt megtalálta az ítéletet és elrendelte annak

végrehajtását. A szegény ügyvéd megint fizetett 300 font sterlinget, akkor aztán nem bántották, de az ítélet ott maradt az íratok közt. Egyik bíró követte a másikat, de sorban valamennyien megfizették maguknak az ítélet végrehajtásának elengedéseért a szokott összeget. A szegény ügyvédnek már egész vagyona ráment, úgy hogy jövőre valószínűleg mégis elveszti annyira védelmezett kezét. És e történet szörül-szóra igaz.“

— Csodabarlang Kaliforniában. Az amerikaiak szerint Kalifornia a csodák hazája, hől nemesak bőven van az arany, hanem buján terem a buza, millió szőlőtökén érik a legemesebb ital, s a gyümölcsfák nem bírák el édes terhelket. Most épséggel azt írják, hogy a Cajon-szorosnál bányamunkások egy sziklán nagy mézréteg bukkantak. Kutatták a méz mélységét, de a bédugott pórnak ezt fenekek. Légbe röptették tehát a szikla egy részét és bámulva látták, hogy tonnaszáma van itt felhalmozva az édes folyadék. Végül az tűnt ki, hogy a szikla ferege egy negyed angol mérföldi hosszúságban mézzel van tele. Így írják ezt amerikai lapok, melyek habbug tekintetben tudvalevőleg sokat engednek meg maguknak.

detési díjakból telik. Egy minapi számában a hirdetések 66 hasábot foglaltak el, és miután a „Times“ soha sem enged rabatot, ki lehetett számítani, hogy a „Times“ aznap 44.125 frankot vett be hirdetésményei után. Rendszeresen 50 hasáb hirdetésménye van, és így körülbelül 10.750.000 frank évi bevétel a hirdetésmények után. A „Times“ tiszta jövedelmét 100—120.000 font sterlingre teszik.

— Szibériában egyetemet állított az orosz kormány, s az előmunkálatok megtételére Kaskanov tábornokot küldte ki. Nevezetes, hogy az egész rengeteg Szibériában alig található ötven orvos, mely számot csakis úgy lehet gyarapítani, ha orvosi egyetem benn az országban alapítatik. Kaskanov tábornok a pénzügyminiszterhez folyamodott, ki 250.000 rubelt ígért engedélyezni a tervezett egyetem alapítására. A tábornok ez ígéret alapján már el is készítette az egyetem tervét, mely e szerint két karból állana: a jogi és orvosi karból. Az egyetem nem Irkutban, hanem Tomskban nyitnának meg. Szibériában nagy örömmel fogadták mindenütt az egyetem alapítása hírért.

— Egy millió frankot érő térkép. A párisi földrajzi kiállításán többi közt ki volt állítva néhány részlet Franciaország földtani térképeiből is. Ez a néhány térkép épen 345 ezer frankba került. 1868 óta dolgoznak a térképen, s eddig leginkább az északi részekben folytatták a földtani felvételeket. A jövő évi költségvetésben 80.000 frank van e célra megzavazva; a háborus éveken 10 ezer frankot fordítottak e célra évenként. Az egész mű, ha elkészül, 14 évi munka gyümölcse lesz és 1.100.000 frankba kerül.

— Rajzokkal díszített italárjegyzék. Berlin egyik külvárosában egy söreszarnok tulajdonosa oly it-lapot akasztott ki vendéglője falára, mely bizonyára sok vendéget fog csalogatni hozzá. A különböző minőségű italok árai mellé egy-egy alak is van festve, a mely az ivó állapotát tünteti fel a megivott „kriglik“ számához képest. Pl. a „Katonás berugas“ egy márkába (60 kr.) kerül s a katonát oly állapotba helyezi, hogy káromkodva és veszekedve tántorog végig az utcákon s a járőkeléssel összeütközik: a „diák-részege“ két márkába kerül, s attól a diákok általában tördelnek s a butorokat használják fegyverül egymás és mások ellen; végre a „dísznő-részege“ teljesen butává teszi az illetőt; ára egy tallér. A részege és különböző állapota szepen oda is vannak pingálva az it-lapon.

— Ásatások az Olympon. A németek ásatásokat szándékoznak tenni az Olympon, a görög istenek székhelyén. Durva nevű faluban egy expedíció szervezkedett közvetlenül a hegy lábánál, az Alphaen partján. A folyóra hidat vertek s a parton nagy színeket (felszer) állítottak föl, hogy a földfedezendő tárgyakat mindjárt fedél alá vihessék.

— Kormányozható léghajó. Amerikában komolyan foglalkoznak a kormányozható léghajó berendezésével, mely Amerika és Európa között a közlekedést lesz hivatva közvetíteni. Remélik, hogy körülbelül két nap alatt fogja megtehetni a nagy utat. A léghajó feltalálója Schröder V. baltimorei lakos; eszméje kivételére a pénz egy honfia, Gail németországi kereskedő kölcsönöz neki. A léggömb szerelvényeinek és alkatrészeinek elkészítésére a szerződések még júliusban megkötettek. A hajó egyszerűsége miatt csoknul is fog szolgálni: hossza 50, magassága 10, szélessége szintén 10 láb lesz. A léggömbnek tojás formájú lesz s 70.000 köbláb gázt fog tartalmazni. A hajó lapátszerű kerékkel s elül-hátul kormányruddal van ellátva. A kerék a levegőben ép úgy fognak működni, mint az evezők a vízben. Mind e készüléket egy gép hozza mozgásba. A feltaláló meszerű számítáásokat tesz azon sebességet illetőleg, melylyel léghajója haladni fog. A léghajó 28 máza nehézség s a postaszakokot kívül tizenhárom személyt lesz képes szállítani. A feltaláló a próba-menetet szeptember hónapban akarja megtenni.

Magyar fürdők.

III.

Ránk-Herlein.

Folytatjuk a múlt számunkban megkezdett ismertetéseket. Keszthelyi Héviz és Koritnya után következik Ránk, vagy mint a szak- könyvek nevezik, Herlein ismertetése, melyet a hivatalos használat „Ránk-Herlein“ név alatt köt össze. Ez érdekes cikk ugyanazon szakavatott tollból került ki, melytől múlt számunkban a két fürdő ismertetését közzeltük az „Orvosi Hetilap“ után. Ránk-Herlein egyébként nemcsak mint fürdő ismeretes, hanem vezetessé teszi azt még újabb időben furt artoisi kutja, mely egyike a magyarországi különlegességeknek, minővel e fürdőn kívül tán egyik sem versenyez Magyarországon a maga nemében. E két érthetőleg van megmagyarázva jeles írók által, kinek a szót ezennel átengedjük.

Eperjesnél kezdődik azon hatalmas trachythuzam, mely északra egyenesen lefelé vonulva Tokajnál a Kópasztetővel végződik, s a Kárpátok déli részét egyszerre kettémetszi. Ezen hegység legnagyobb részben erdővel borított, s míg kezdeten Sáros megye délkeleti vidékeit foglalja el, középső részének legmagasabb gerincét Abauj és Zemplén megyék határait képezik; délen pedig a boráról ismert híres Hegyalját alkotja. Délkelet felé, már Zemplén megyében, a Bodrog mentén kezdődik a nagy alföldi síkság; nyugot felé pedig Abauj megyének újkori (neogen) képződési, szántóföldül használt nem épen termékeny dombjai fekszenek, s Ránk-Herlein az ezen dombokhoz tartozó alacsony Galamb-domboécsa (Holubi Hruneh), továbbá a nagy Bardo-hegy között mely völgyben fekszik. Bardo-hegytől észak- és délfelé mind magasabb és magasabb ormok emelkednek felfelé, s a vidék legmagasabb csuca ugyan a déli irányban fekvő Lazihégy (2700'), de a szóban- levő trachythegység legmagasabb pontjai északon vannak, hol azok körülbelül 3080' (Krivi Javor), egészen 3420' (Simonka) magasságot érnek el.

Ránk-Herleinhez most elég könnyen hozzá- férhetünk, a mennyiben ha Zemplén felől akarnak odajutni, akkor a tiszvidéki vaspályáról az észak-keletre, innét az első magyar-gácsországi pályára átmenve, a töke-terebei állomásnál kiszállunk, honnét kocsin folytatva utunkat, 3, legfeljebb 4 óra alatt Ránkon lehetünk; azonban sokkal kényelmesebb, ha a tiszvidéki vaspálya végpontjára, Kasság megyünk, hol a nap- pal minden órájában kaphatunk bérkocsit, mely minket harmadfél, legfeljebb három óra alatt Ránk-Herleinig elszállít.

A Kassától Ránk-Herleinig vivő út épen nem kellemes, sőt aguszatusban igen unalmasnak mondhatjuk azt. Kassát elhagyva, hogy a Hernád völgyéből a Tarca völgyébe jussunk, keleti irányban a kassai hegységben, melynek legmagasabb pontja mintegy 1100', keresztül- hajtunk, még pedig minden gyönyörűség nélkül, mert silány erdőknél és sovány, száragyagos földeknel egyebet nem látunk. Olcsavárnál értünk a Tarca völgyébe, de folytonosan kelet- felé tartva, ismét felfelé megyünk, hogy a Galogovino hegységnek nevezett dombokon, melyek a kassai hegységhez hasonlóak, áthaladjunk, s Bödnél Osva völgyét elérjük. Utunk ezen részében mind inkább kitárul szemünk előtt az eperjes-tokaji trachythegység láncolata, s ehhez tartozva, mindjárt elöl, utunktól észak-kelet felé feltűnően mutatkoznak a szürkés és meredek ránk sziklák, melyeket mindenfelől erdőség vesz körül. Ezután a jó országot elhagyva és újra felfelé emelkedve, észak felé fordulunk, midőn az általunk követet, szintén elég jó kar- ban tartott mellékut baloldalán elterülő eléggé kietlen, dombos vidék ellentétben áll Kemencze (Kamenjiczki) patakának jobboldalunkon levő, meglehetősen termékeny völgyével, közvetlenül az eperjes-tokaji hegylánc nyugoti lábán. Utunk végén pedig azt látjuk, mit már Koritnyáról irt levelünkben megírtunk, hogy a fürdő közvetlen szomszédságában az erdő ki van vágva, s nem hiszünk, hogy a Galamb-domboécsa mostani tar minőségében kapta volna

jelenlegi nevét; s a mint annak tetejére érünk, egyszerre előtűnik fekszik az ekkorig nem látott Herlein, hol a használt gyógyforrások vannak, míg attól nyugot-északra, de annak közvetlen szomszédságában van Ránk (Rankovce), honnét a gyógyhely nevét nyerte. A ránk fürdő német és francia munkákban leginkább Herlein név alatt fordul elő, hivatalos neve azonban Ránk-Herlein.

A dombtetőről meredek, elég rozsz és meg- lehetetlen tisztán ut vezet szegényes, nagyob- bára faházak között a fürdő kellő közepén levő sétaterre, melynek körülbelül nyugoti oldalán van az alsó ház, a keletin a felső ház, míg felett, északi végén a gyógyosarnok; lent, a déli vég egyik sarkában pedig a kioszállás foglal helyet. Az alsó házat a fürdői legenda szerint József császár építtette, s attól feljebb és hátrább a fürdősobák helyezték el, s ezek előtt találjuk a fából készült, fedett ivócsarnokkal ellátott alsó forrást, nemkülönben a fabódét, mely az ujonnan furt artoisi kutat körülveszi.

A sétater két holdnál aligha nagyobb, s a fák elég régiek és lombosak, közöttük azonban nemcsak hogy virágokat nem igen látunk, de még zöld gyepet is keveset és satnyát. Egy szóval, mint utunk nem vonzó, úgy az első benyomás, melyet ezen fürdő reánk tesz, egy- átalában nem kedvező. Minthogy pedig egész északán át délig utaztunk, s Kassán rövid ebéd után ezen város vezetességeit gyorsan meg- tekintettük, ezenkívül a kassa-herleini ut jobban kifárasztott, azt hittük, hogy Ránk-Herleinon esti 6 órakor, jó szobában majd meg- pihenhetünk. S hittük ezt, mert Török József „A két magyarhaza első rangú gyógyvizei és fürdőintézei“ című munkájában (1859) Ránk- ról ezeket mondja „A vendég befogadására mind a kamarának, mind magánosoknak vannak czélszerű és kényelmes épületeik.“ Ezenkívül Wachtel D. „Ungarns Kurorte und Mineral- quellen“ (1859) című könyvében a herleini fürdő szobáiról ekként ír „az utóbbiak minden- nel gazdagon ellátvák, a mi csak a fürdővendé- gek kényelmére megkívántatik.“ Az 1875-ben megjelent „Die Bäder, Quellen und Curorte Europa's“ végül körülbelül szintén azt írja, mit Wachtel művéből idéztünk. Hogy azonban az, a mi nyomtatva van, nem szent írás, arról mind- járt meggyőződünk, mihielyt a szobákat meg- láttuk, melyek rendelkezésre állanak. A mélyen fekvő alsó ház szobái a szó legteljesebb értelmében dohosak, az emelkedettebben fekvő felső házban levők pedig eléggé nedvesek, s míg emitt a burtozat tűrhető, amott egészen rozzant és elégtelen. S a ki aludni akar, hozza magával az erre szükséges tárgyakat; de mennyiben a vendéglőnek tizenkét emberre ágyneműt kész- letben kell tartania, ha ez mind nines felfoglalva, az utasnak plaid-jén kívül még juthat valami. Egyébiránt én és utitársam, mint egészséges férfiak, azt véltük, hogy rövid ránk mulatásunk alatt jó szerveztünkben nem fog esni hiba; de egyszermind azt is mondtunk, hogy beteg embernek a ránk-herleini lakásokban a tartó- kodást tanácsolni nem mernők.

Ránk-Herlein felső és alsó forrásának vizét iszzák. Az alsó forrás vize egészen tiszta, hűvös, szénsavban dús, s ennek megfelelő kel- lemes íz mellett még vasra is emlékeztet. Az eddigi elemzések igen hiányosak, de fölvehető, hogy van abban konyhasó, szénsavas vas, szénsavas méz, szénsavas szikeny (natrium carboni- cum) kovasav, kénasavas méz és kénasavas kesereny (magnesium sulfuricum), még pedig az utóbbiak csak felettebb csekély mennyiség- ben. Ellenben a felső forrás vízében a vas hát- térébe szorul, míg a kénasavas kesereny nagyobb mennyiségben jelen meg. Ezen létresegeknek meg- felelőleg az alsó forrás vizét legczélszerűbben idült gyomor- és bélhurutban szülő, s különö- sen ennek folytán vérszegénységben szenvedő emberek használják; míg a felső forrás vize ott van javalva, hol közönséges megfázott bészor- ulások mellett enyhén oldozó szerekkkel boldo- gulhatni. A felső forrás nines befedve, mert hatásosabban tartják vizét, ha a nap megsüti. Ezen javallatokat és különösképeket azonban egészen általánosságban mondom, mert pontos orvosi észlelések, melyek az ásványvizek értéke fölött döntenek, elegendő számmal ninosenek. Halljuk ugyan, hogy Ránkon gyomorhuruttá- ból ez is meg az is meggyógyult, de bajos lenne megmondani, vajjon ez az ásványviz hatásának,

vagy a vendéglőbeli élelmezésnek tulajdoní- tható-e; mert annyi bizonyos, hogy az elég tágas, de igen barátságatlan ürességű gyógyosarnok éttermében olyan ételeket kapunk, melyek mellett a legszorosabb étrendet igen szívesen megtartjuk, mi a gyomor-bélhurutok gyógyulá- sánál elmaradhatatlan tényező. A bor pedig úgy iható meg, ha azt az alsó forrás vizével jól felelerezjük, mely idővel a palackokban vas- ételes csapadékat hagy vissza, mert a ránk tisztaság büszkesége, hogy az üvegek veres rozsdával vonassanak be.

Ránk-Herlein bajainak egyike, hogy édes vízben nem egyszer szükiséget szenved. Ha néhány hétig az eső nem esik, a patakokban a víz oly vékonyan foly, hogy azt majdnem sem- minek mondhatjuk, s asztalnál édes vizet nem is szoktak adni. De nemcsak az édes víz hiányát érezték itten, hanem az ásványviz is fürdésre már alig volt elegendő, s hogy ezen segítve legyen, a fürdő birtokosa, a kincstár megbizta Zsigmond Vilmost, kinek a harkányi és a margitszigeti artoisi (artésien) kutakat köszön- hetjük, hogy elegendő viz nyeresé végett a talajt furassa meg. A furás 2—3ⁿ-nyi mélység- ig hatolt, s körülbelül öt év alatt, f. év tava- szán lett készen, midőn a főlbeszakadó szökő- kutnak az egész országban híre ment, s elnevez- ték azt ránk csodának, meg magyarországi geysir-nak.

Ránk-Herleit augusztus közepéig 600-nál többen látogatták meg, ha pedig azok kísértét is beleszámítjuk, majdnem 1200-an voltak ottan, s miután láttuk, hogy a jelenlevőket leginkább a főlbeszakadó szökőforrás érdekelte, aligha csal- latkozunk, ha a fürdő jelen évbéli látogatottsá- gának okát első sorban ezen ritka természet- jelenségben keressük.

Ösztöntén megvallom, hogy minket hasonló- képen nem annyira a fürdő homályos híre, mint inkább a nevezetes artoisi-kút hozott Ránk- Herleinbe, s míg egy részről a vizszökést igen érdekesnek találtuk, ezen kivül, első rangu tü- neménytel szemben az egész környezetet nagy ellentétben, rendkívül alantállónak láttuk.

A kút nyílása körülbelül 8ⁿ-nyi vastagságu vasosó, melynek felében a vizet csak félebe tartott és megvilágított tükrö vizfényénél lát- hatjuk. Annak felülete csendes, s csak néha-néha zavarja nyugalmát egy-két szénsavbuborék. A vasosó maga igen delejes, a belőle merített víz pedig 14ⁿ R. és szénsavtól gyengén csipős ízű.

A cső több darabból áll, s 186ⁿ-nyi mély- ségig ér le, míg legalább a földrétegek már any- nyira kemények, hogy oda csodarábok leeresz- tése nem szükiség. Abban a víz kisebb-nagyobb mélységben közönségesen nyugodtan van; a mint azonban a kiszökés ideje közeledik, annak fel- színe emelkedni kezd, s felületén a szénsavas buborékok mind nagyobbak lesznek és mind sür- rubben jelennek meg, úgy hogy a víz látszólag forni kezd; látszólagosan mondjuk pedig ezt, mert a hőmérsék 21ⁿ-nál magasabbra nem emel- kedik, s így tulajdonképeni vízforrásról szó nem lehet. Ezen előjelek 15—20 percnel tovább nem igen szoktak tartani, midőn egyszerre az egész cső vastagságában a sustorgó víz előbugy- gyan; ennek azonban még nines elegendő ereje hogy magasra küzdje magát, s visszacsik, de a következő pillanatban újra előtör, nagyobb erő- vel, mint előbb, törpe oszlopot képezve. Gyorsan egymásután következő több előtörés és visszacsés után a víz feszülése akkora, hogy játszva legyőzi a levegőnyomást, s hangos robajjal hatalmas oszlopként 20', sőt 27' magasságig emelkedik; a mint pedig a feljutott víz visszacsik, azt gyö- nyörű, hófehér permeteleppel vesi körül, mely mint tompa végű kúp, felfelé tekint, míg alap- jának átmérője másfél ölnél több lehet. A fen- séges látványt egész pompájában hosszasan szem- lélhetjük; 50 percig, sőt tovább is eltart az, mi közben a vízoszlop magassága csak csekély in- gadozásoknak van alávetve.

A mint az aláhulló víz apró részecskékre szétcsik, a benne felszörbölt szénsav szabadá lesz, s a kúp körül levő levegőt annyira telíti, hogy a közelben állók lélekzete mindinkább ne- hezedni kezd, minőlfogyva onnét mindenki elsiet. Emellett olyan szag terjed szét, melytől sóbányákban vehetni észre és sógóztól, vagyis a vízpárák által tovaragadott sórézecsékéktől származtatnak. Ezen tünetekkel megegyezik a lehulló víz ize, melynek szénsavtól csipősége nines, hanem gyengén bár, de határozottan kony-

RÓKÁK ÉS BOLYGÓTŰZEK ÜNNEPE. (Japáni kép.)

hasós izű. Kétségtelen, hogy mint a ránkí ás-ványvízek általában, ugy a szőkőforrás vize is konyhasót tartalmaz, melynek ize azonban szén-savjelenlétében ennek csipőssége által lepleztetik.

Midőn pedig a vázolt tünémuny mulóban van, az oszlop magassága gyorsan kisebbedik, s egyszerre a csőbe visszatér; ezután még néhány-szor vastag vizsugar rohan fel, de erővesztetten mindinkább kisebbed magasságra, ugy hogy végtére a víz tüskére a csőbe visszavonul oly mély-ségre, mint milyen magasságu volt a megbámult vizoszlop. A víz kiszökése a szerint, mint annak tartama hosszabban vagy rövidebben tartott, rövidebb vagy hosszabb idő mulva ismétlődik. Egy nap közönségesen két kiszökés észlelhető, még pedig az egyik nappal, míg a másik éjszaka.

Mint hogy a ránk-herleini artói-kút vizé-nek kiszökése félbeszakad, azt a közvélelmény azonnal a geysirekkel hasonlítottta össze, külö-nösen összehasonlították pedig azt a leginkább ismert geysirrel, mely Islandban Blafell hegy lábánál van. Ennek vize ugyanis időszakonként néhány-szor felszökik egészen 16 ölnyi magas-ságuig, s néhány perc mulva nyugalom követ-kezik. Ha azonban a geysirek természetét a ránk-herleini félbeszakadó vizszökésel összehasonlít-juk, azt találjuk, hogy a kettő között a kiszökés időszakiaságán kívül semmi hasonlóság nincs. A geysirek tűzhányó talajon keletkeznek, hol a felületről jövő víz oly mélyiségre jut, hogy forró lávával találkozók, s a nagy nyomás alatt szertelenül, közönséges forroptja felett megme-legezik. Az ekként megmelegedett víz azután a geysirek nyílása és medencéje felé tör, hol a nagy nyomástól megszabadulva, forró gőzzé lesz, s a nyílásnál levő vizet szintén forrásba hozza, minél fogva a geysirek kitérésénél a magas hő-mérsék és a vizgőzök feszülése lényeges szerepet játszik. Tyndall ily módon dolgozójában igen csinos kis geysireket szokott csinálni. A ránk-herleini artói-kutnál azonban a kiszökő víz hőmérséke 7°-kal emelkedik ugyan, s körülbel-ül 21°-u lesz, de ez egészen oly csekély, hogy a vizoszlop képzésénél elenyésző semmiség; azután ezen hőemelkedést talán a víz felszökése és aláhullása okozatakat tekinthetjük, mennyi-ben ezen tünémuny egyrészt a víz és a cső, továbbá a víz és a levegő részecskéi, nemkül-önben a vízrészecskéik között nagy surlódás-sal van egybekötve, mi meleg-kijeléléssel jár. Ezen meleg-kijelélése elegendőnek látszik nemcsak arra, hogy a víz részecskéinek permetévé szét-ésésekor a hőmérsékökkel ellensúlyozza, hanem arra is, hogy néhány foknyi hőmérsék-emelkedést eredményezzen. A kut vascsővé-nek delejességét nagy valószínűséggel szintén a surlódásból származtatathatjuk; a mint ugyanis a vizsugar nagy gyorsasággal azon keresztül szökik, alkalmasint villamoság fejlődik ki, mi azután a vas delejességére vezet.

szet meggöbült menet (b és c) vezet el, s vegyük fel, hogy a furt kutnak (d) vége a má-sodik görbületnél (c) van. Ha a víz a képződött földalatti öblben vagy medencében egészen f felszínig áll, akkor b meneten keresztül c-ig eljut, s a d kútban emelkedni kezd; a mint pedig az g-ig ér, akkor a kutesövén keresztül az artói nyo-másnak megfelelő magasságra kiszökik. A kiszökés mindaddig tart, míg a földalatti me-dencébe annyi víz foly, mennyi a kut csövén keresztül meg; a mint azonban a medencéhez az odafolyás valamely okból megszakad, ottan a víz felszine g-től f-ig, majd ennél alább, például egészen e-ig fog esni, midőn a kiszökésnek szük-ségképen félbe kell szakadni, s a kútban a víz felszine mélyen alászáll. A medencéből ekkor nincs elfolyás, minél fogva a hozzáfolyó viznek fel kell halmozódni, s a kiszökés ily módon idő-szakonként ismétlődik. Hogy azonban mi legyen azon tényező, mely a víz odafolyását időszakia-san megszakítja, annak megfegtésére elegendő adataim nincsenek. Fel lehetne venni, hogy talán időnként rögtön nagy mennyiségű szén-sav kép-ződik, s ez okozza a víz kiszökését. Az ezen lég létrejövésekor kifejlődő erő az, mi a kissingeni artói-kutnál a sósvíz kiszökését fenntartja; hogy azonban ilyenmő hatány a ránk-herleini félbeszakadó vizesésnél működőben van-e, meg-fegtendő kérdés.

A leirt viz-szökés Ránk-Herlein nagy nevezetessége, s mint félbeszakadó artói-kut kiváló a maga nemében. Kíváncsik, hogy minél tovább tartson, s minél később jussan a westphaliai Bullerborn-forrás sorsára, melynek vize négy óránként szököt ki a talajból, míg végtére a XVIII-dik évszáz elején egyszerű folytonos forrássá lett. Pél. ha az a és c között levő közet idővel elmállik, a kiszökés időszakiasága szük-ségképen el fog tűnni.

Ránk-Herleinnek szökőkutja mindig sok vendéget fog odavonni, a látogatók száma azonban mindenesetre szaporodnék, ha azok jó szobákban pihenve, vagy csinos parkban sétálva, nemkülönben tisztességesen ellátott vendégloben időzve, várakozhatnának. Ezen feltételek egyb-íránt olyanok, melyeket nemcsak a mulató ven-dégek, hanem azok is megkiváncsik, kik tüdülés és gyógyulás végett keresik fel Ránk-Herleint, sőt ezekre nézve még fontosabbak azok, mint-hogy hosszabban időznek itten. Ránk-Herlein távol esik nemcsak a nagy világtól, de még az országos forgalom központjától is, vidéke nem kellemes, környéke pedig nem gazdag, minél-fogva nincs kilátás, hogy elsőrangú fürdőhelylyé legyen; de ha található volna benne minden tekintetben jó ellátás és elegendő szórakozás, Abauj és Zemplén, nemkülönben a többi közel-fékvő megyékből szívesebben és többen menné-nek oda, mint jelenleg, s mindenesetre minden évbén lenne ottan annyi látogató, hogy a be-lefektetett tüke elég jól jövedelmezne.

A gyógycsarnok még csak megjárja, s a felső épülettel is valahogyan ki lehetne békülni, de a többi épületek — ugy a kincstáré, mint a magánosaké — nem a mai korba való. A kincstárnak kellene jó példával előlmeneni az alsó ház lerontásával, s helyébe tágas és jó fogadó építésével. A mi pedig a magánosak építkezését illeti, erre alkalmasint kedvező hatással lesz a kilátásba helyezett közegészség-ügyi törvény, mely a fürdőkben új építkezése-knél husz évi adómentességet biztosít. Azonban a fürdőknél még intézkedni kellene a kisebb királyi hásonvetelek ily rendezéséről is, hogy a fürdőbeli vendéglős ne legyen kénytelen azok bérlojének borát, ki esetleg a falubeli csaplár-ó, árulni, hanem a megfelelő bérösszeg lefizetése mellett szabad kéz adassék neki.

Ezen fürdőhely környékén kiránduló helyek nem lévén, a park és az erdő a legnagyobb gon-dot igényli. A mostoha talaj nem engedi ugyan, hogy a tölgyek mind szépek legyenek; s lomb-jaik a nap hévét eléggé visszatartsák; az eddigi utakat azonban mindenesetre jobb karba kel-lene helyezni, nemkülönben új utak vágása elkerülhetetlen, míg a fák között a kopasz föld-et be lehetne gyepsíteni, hogy a behatás a szemre kellemesebb, s általában a sétá vonzóbb és üditőbb legyen. 400 holdnyi erdőség áll ren-delkezésre, mit kellően fölhasználva, Ránk-Herlein-nak, mint fürdőnek értéke rendkívül emelkednék. A fürdő közepén levő sétaterből pedig csinos virágos-kertet lehetne alakítani. Az említett szükségekhez kell sorolnunk

még a gondoskodást elegendő édes vizről, oda-vezetés vagy kutfúrás által, továbbá az ásvány-források pontos elemzését, s végül a fürdői felügyelőség függetlenítését az uradalmi igaz-gatóság alól. Jelenleg a fürdői felügyelőség a sóvári uradalmi igazgatóság alatt áll, de ez, mint halljuk, legközelebb megszűnne, a besz-terezbányai igazgatóság alá fog kerülni; e mellett a felügyelőség keze kötvé van, s a fürdő felett nem az rendelkezik, ki ennek szük-ségeit egészen közléről legjobban ismerheti, hanem távollevő férfiak intézkednek, közönsé-gesen azon elvből indulva ki, „minél keve-sebbet költeni, s minél többet bevenni“. Ránk-Herlein szászerekre menő befektetését igény-el, s csak akkor lehet onnét helyesen jöve-delmet várni; felügyelősége pedig közvetlenül az ügyérség alatt álljon, a fürdő szüksegeire általánnyal ellátva, utólagos számadás mellett. Így lehetne Ránk-Herleinből valami.

Hallottuk, hogy a kincstár ezen fürdőhelyt el akarja adni. Ez ellen nem lehet kifogás, ha az olyan tulajdonos kezébe kerülné, ki a meg-levő hiányokon segíteni képes.

IV.

Herkules-fürdő.

A „Magyar fürdő“ sorozatához még egy levéllel járunk, mely a Kárpátok fürdői után egy egészen déli fürdőt ismertetvén, talán szin-tén nem lesz érdektelen. Mehádía, a polgárosított határörvidéken, különben is oly fontos pont a magyar királyság területén, melyet érdemes lesz (s nem is lesz ártalmas) állandó figyelemmel ki-lésni Magyarországnak és a magyar közönség-nek. Az alábbi töredéket lapunk egyik barátjá-nak fürdői leveléből közöljük a mint következik.

Már maga az ut, mely a Herkules-fürdőbe vezet, szépségekben annyira gazdag, hogy meg-érdemli a kirándulást. A dunai ut különösen Báziasztól s még lejjebb, oly szép lapja a termé-szet vadregényes könyvének, mely egyenesen a lélekhez szól. A hegyek közé szorított Duna medre, mintegy megfektetett hatalom, méltó-ságos pompájában elragadó látvány, s a minden lépten-nyomon elzártnak s a szirteken a hajtó-rés veszélyével fenyegetőnek látszó ut a kétség és a remény érzelméivel tölti el annak keblét, ki ez uton először halad végig.

Orsovánál, ha Mehádía Herkules-fürdője a cztünk, ki kell szállani s kocsin tenni meg a többi utat. Kocsi mindig elég van s így az ember a Cserna-völgy változatos vonalán kényelmesen halad a Herkules-fürdőbe.

A Dunánál megkezdődött hegylanczolat megfordított irányban tovább halad, s az össze-szorított völgy között a Cserna lassu moraja, az erdei madarak kellemes hangja ringatja ábrándokba. Körülbelül 3—4 órai ut után a Cser-na-völgy kezd kitágulni s egy kis kanyarulásnál előttünk látjuk azt a kies völgykatalant, melynek mélyében a pompás paloták, a keleties fényű bazár, a szép gyógyterem, a festői park kel-lemesen hirdetik, hogy a Herkules-fürdőben va-gyunk.

A Herkules-fürdő a régi időben „ad aqua s Herculi sacras“ történelmi szempontból is nevezetes. Hány-szor loboghattak e helyen a régi római legiók győzelmes zászlói, s az ötödik vagyis csernai legió még Traján idejében, Dácia fény-korában, e helyen tartá több alkalommal főhádi zászlását. Majdnem 300 esztendeig változó had-járatok színhelye volt a Herkules-fürdő, de any-nyi viszontagság után végre kibontakozva az elmúlt idők véres háborúból, újra átadott rendeltetésének: nem öl, hanem gyógyít. A vé-res eseményeket a hosszú idők sora lemosta a sziklákról s a béke építő szorgalma palotákka hordta össze ama köveket, melyeket a nemzeti-ségi harcok korszakában római, török, magyar, osztrák s oly sokféle vér áztatott.

Mint minden fürdőnek, ugy Mehádianak is megvan a maga természetese, ugynevezett házi jellege. Mig más gyógyforrásoknál szigorú ház-i rendlet uralkodik, a Herkules-fürdőben inkább mulatva épülhet fel a beteg. A fürdőkét rende-sen már reggeli 1/3 órákor kezdik használni; s a fürdőbe vezető folyosókon mindenféle fürdői costume-mel találkozók az ember, s a beburkolt alakokban alig ismerd fel legjobb barátodat is.

A kisebb fürdők, az Erzsébet és Karolina, egész kisczának vannak kitéve: egyik törökül, másik francziául, természetesen a legtöbb oláhu (mert itt ez a tulnyomó, majdnem hivatalos nyelv) igyekszik nemzeti előnyt biztosítani fürdőjégé-nek s mégis gyakran megesik, hogy bizony szén-egymásra kell várakoznunk: a töröknek a szerbe, francziának a németre, s románnak a magyarra, mert hiába, a kabinokat nem lehet szaporítani, sem pedig a már előbb jöttek ad-dig kikopogatni, mig felórájuk le nem telik. Ugy tíz óra felé e fürdők már egészen szabadok, de a Herkules-, Lajos-, Mária- és Ferencz-fürdő, nemkülönben a pompás és kényelmes hideg uszoda később is el van foglalva, de a nehezebb betegek mindnyája igyekszik reggel korán hasz-nálni a kurát, hogy azután neki adva magát a csendes pihenésnek, felrészülve készüljön, ki a reggelhez, ki pedig az ebédhez. A szegedi nép-zenetársulat Erdélyi Náci vezetése alatt napon-ként kétszer, délelőtt s délután szokott játszani, felváltva, a gyógyteremmel és a Herkules-téren.

Ilyenkor azután megindul a fürdő-sereg egész özöne s különösen az oláhországi dámák felcziczomázott alakjai tűnnek ki a különben festői vegyülékből. Bátran el lehet mondani, hogy bár a Herkules világfürdővé nőtte ki ma-gát: mindamellett már földrajzi fekvésénél fogva inkább Oláhország és Szerbia, s leginkább a végvidék vendégei van utalva. Oláhország adja a legtöbb vendéget, s ezért e tisztelt urak nagyon is romános követelésekkel állanak elő. Ellenszavokat nem tiltókják irányunkban, sőt a nagy rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek tulsulyt akarnak szerezni, s nyelvök iránt a magyar vendégszetet-nél fogva előnyt adó udvariasságot erőszakosan is követelik. Saját házukban több tiszteleget várnak, s azt hiszem, hogy az érdekletek, leg-alább jövőre, nem fogják engedni, hogy a ma-gyar rész minden lépten-nyomon-gegyezik kimu-tatni, hogy nem tartoznak barátaink közé. Nyilvá-nos helyeken nemzetiségöknek t

Kordos Gusztáv. Médszeres utmutatás a tizedes törtek tanításához a méter-mértékek alapján és a méter-mértékekkel való számolási mód, tanítók, szülők, és nevelők számára. Füzve 60 kr.

Laurent F. Az iskolai takarékpénztárakról. Szózat a tanítókhöz és tanítónőkhöz. Franciaából ford. — y-t. Füzve 20 kr.

Löv Lipót. Bibliai történet. Izraelita iskolák számára. Magy. áttette Löw Tóbiás. II. kiad. Füzve 60 kr.

Lutter Nándor, dr. Számítási példatár a népisk. használ. I. füzet 15 kr. II. füzet 10 kr. III. füzet 25 kr. IV. füzet 15 kr. V. füzet 25 kr.

Lutter Nándor, dr. A méter-mérték ismertetése és az új mértékekkel való számolási mód. Tanodai és magánhasználatra. Harmadik kiad. Füzve 40 kr.

A méter-mérték a magyar korona országában a hivatalos adatok nyomán összeállítva. Pénztárca kiadás. Füzve 10 kr.

Lutter Nándor, dr. Az egyszerű és kettős könyvvitel elemei. A népiskolák számára. Füzve 50 kr.

Luther Márton kis katechizmusa. Más kérdésekkel és feleletekkel együtt. Az ágost. hitv. követő iskolák számára. Kötetlen 6 kr.

Népiskolák könyve. Irták és szerkeszték Márki József és Zimmermann Jakab tudorok a volt pesti kir. képezési tanárok. Öt kötetben. Ára egy-egy kötetnek kemény kötésben 40 kr.

Első kötet: Elemi író- és olvasókönyv.

Második kötet: Embertan. Egészségtan. Népszerű gyógytan. Magyar nyelv. Irati föltevények. Számvetés. Földleírás. Függelék: Vallási szokások és szertartások.

Harmadik kötet: Történet. Terményrajz. Kézműtan. Gazdaságtan. Természettan.

Negyedik rész: Erköles-, testgyakorlat és illemtan.

Ötödik kötet: Magyar magán- és közjogtan.

Olvasókönyv. Városi és falusi gyermekek számára. Negyedik jobbitott és bővített kiad. Füzve 30 kr. Kötve 40 kr.

Pásztori Lipót. Óvodai és iskolai versek és dalok kis gyermekek használatára. Füzve 30 kr.

Rajcsányi János. Magyarország története a népiskolák számára. Füzve 30 kr.

Ribáry Ferenc. Magyarország története rövid előadásban. Elemi, felsőbb nép- és polgári iskolák számára. Füzve 25 kr.

Ribáry Ferenc. Kis földleírás. Főtekintettel a magyar korona országaira elemi- és felsőbb népiskolák számára. Második javított kiadás. Füzve 30 kr.

Szabóky Adolf. Latin olvasókönyv. Tanodai használatra szerkesztve. Kilencedik kiad. Füzve 20 kr.

Szász Károly. Kis biblia. Legrövidebb kivonat az ó és új testamentomi bibliai történetekből. Ref. fiú- és leány-népiskolák számára. Ötödik kiad. Kötve 25 kr.

Szeberényi Lajos. Magyar olvasókönyv a tót ifjuság számára. (Uharska citanka pre slovensku mládež.) Füzve 25 kr.

Szomor Károly. A magyar nemzeti irodalom története vázlatban. Felsőbb nép- és polgári iskolák növendékek és tanítóképezdek számára. Füzve 60 kr.

Szvorényi József. Elméleti és gyakorlati nyelvkönyv, a főelemi fiú- és leányiskolák s növendék használatára. Füzve 60 kr.

Tárkányi Béla. Ártatlanok öröme. Kath. imakönyveske kis gyermekek számára. Sok képpel. Keményen kötve 20 kr.

Tárkányi Béla. Ifjuság kalauza az örök életre. Katholikus imakönyv énekekkel és zsoltárokkal, csinos vászonkötésben aranyvágással 80 kr.

Tobak Benő, ref. tanító. Ó és új testamentomi bibliai történetek. Népiskolai kézikönyvtől. Füzve 25 kr.

Vachott Sándorné. Rövid magyarok története 7—10 éves kis leánykák számára olvasmányul s tanodai használatra. Füzve 50 kr.

Vállas Antal, dr. Új kézi és iskolai atlasz, tanulók számára. Hatodik javított kiadás. Tartalom: 1. A két félgömb, hegyek és folyók. 2. Európa. 3. Ázsia. 4. Afrika. 5. Északamerika. 6. Délamerika. 7. Ausztrália, indiai szigettenger. 8. Ausztriai birodalom. 9. Magyarország és Erdély. Ára füzve 80 kr.

Vasvári Benő. Világtörténelem rövid előadásban. A legújabb történeti könyvekből tett jegyzetek nyomán, képezdek, polgári és felső leányiskolák számára. I. kötet ókor, füzve 60 kr.

Visontay János. Magyarország történelme. Elemi és népiskolák számára. Füzve 30 kr.

Warga János. Bibliai történetek mindkét hitvall. evangéliomi népiskolák számára. Első tanfolyam. Az alsó és közép elemi osztály számára. Ötödik javított kiadás. Füzve 30 kr.

Weinhofer József. A ker. kath. egyház fő hit- és erkölesszabályai tizenegy órában előadva. Vallási tan- és olvasókönyv kiváltságos vasárnapi iskolák számára, egyszersmind gyakorlati kézikönyv vallásoktatók használatára. 2. kiad. Füzve 20 kr.

Zerkovitz Szidonia. A magyar irodalom története, polgári, felső leányiskolák és tanító-képezdek számára. Füzve 1 frt 80 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiskolák III. és IV. osztályai számára. Második magyar-német kiadás. Füzve 70 kr.

Ziltz Mór. Hittan az izraelita népiskolák alsóbb osztályai számára. Negyedik javított kiad. Füzve 30 kr.

Kallagi Károly und Nagy Adolfs. Geschichte Ungarns, nebst einigen Hauptzügen aus der allgemeinen Geschichte, für Volksschulen bearbeitet. Nach der achten ungarischen Ausgabe in's Deutsche übertragen. Geheftet 30 fr.

Kánhegyi, Stefan. Ungarischer Kinderfreund. Ein Lern- und Lesebuch für die mittleren und höheren Klassen deutscher Volksschulen in Ungarn. Nach Kánhegyi und Emerich's „Nepiskolai tankönyv“ bearbeitet. Zweite Auflage. Geheftet 50 fr. Gebunden 60 fr.

Krauzatoris-r, Karla. Křesťanský Evangelický A. B. Katechismus podle mešského Katechismu Diktora Martina Lutera 4. Cerveuce 1853. držanjeho. Gebunden 35 fr.

Biblicke Historie, w Pořtu Sto a čtyř, po Padesáte a dwa, gebat ze Starého, gebat z Nového Zákona, wybrané od Jona Hübnera, Škol. Hamburgského Rektora, nyní na dobrou Slovesně Mladěže, tera je Anglispurgského wyznání přibřžj, w domácý gazyt přetlumčené Ungebunden 25 fr.

Ebenspanger Johannes. Erdbeschreibung in Charakterbildern für die dritte Klasse, resp. den dritten Jahrgang der Volksschulen Ungarns. Auf Grundlage des hohen minist. Lehrplanes. Geh. 30 fr.

Ebenspanger Johannes. Erdbeschreibung für die IV. Klasse, resp. den vierten Jahrgang der Volksschulen Ung. Auf Grundlage des hohen minist. Lehrplanes bearbeitet. Geheftet 40 fr.

Enciridion, oder der kleine Katechismus für gemeine Pfarrer und Prediger. Christliche Fragestücke für die, so zum heil. Sakramente geben wollen. Von Dr. Martin Luthers. Ungeb. 6 fr.

Elementarbuch für den Les- und Schreib-Unterricht. Zweite Aufl. Geh. 40 fr.

Hornmünster, Viktor. Geschichte von Ungarn. Für die Jugend zur Selbstbelehrung, wie auch zum Lehrvortrag für den öffentlichen und häuslichen Unterricht. Zweite, unveränderte Aufl. Geh. 80 fr.

Katechismus Doctora Martina Lutera, Který flowe mešský, obsahující Artikula Náboženství Křesťanstého. 12. Ungeb. 6 fr.

Kardos Gusztáv. Methodische Anleitung zum ersten Unterrichte in den Dezimalbrüchen auf Grundlage der Metermaße sowie auch zum Rechnen mit den Metermaßen für Lehrer, Eltern und Erzieh. Geh. 60 fr.

Deutsche Lesebibel für den vereinigten Sprach-, Schreib-, und Lehrunterricht. Steifgebunden 30 fr.

Lutter Ferdinand Dr. Einführung in das metrische Maß- und Gewichtssystem nebst den Rechnungsweisen mit den neuen Maßen zum Schul- und Privatgebrauch. Geh. 40 fr.

Mayer Maximilian. Formenlehre und Geometrie für Elementar- und höhere Volksschulen so wie für Bürger-

schulen und Lehrerbildungsanstalten nach der II. verm. Auflage mit Berücksichtigung der Metermaße. Geh. 60 fr.

Möhl, Gustav. Die Seimat und das Vaterland. Ein Lehrbuch für die Mittelklassen deutscher Volksschulen Ungarns. Geh. 25 fr.

Herrmann S., Oberlehrer. Der schnelle Ungar, oder Zwei Lehrjahre für den ersten Unterricht im Ungar. Deutsch-Lesen. 9. Aufl. Geh. 20 fr.

Ribáry Franz. Kleine Erdbeschreibung mit besonderer Rücksichtnahme auf die Länder der ungarischen Krone. Elementar- und höhere Volksschulen. Geh. 30 fr.

Ribáry Franz. Kurgefasste Geschichte von Ungarn für Elementar-, höhere Volksschulen und Bürger-schulen. Geheftet 25 fr.

Töpler, Gottlieb Eduard. Leitfaden zur gründlichen Erlernung der ung. Sprache. Sechste Aufl. Geh. 40 fr. Geh. 60 fr.

Töpler G. E. Lehrgang zur leichten und schnellen Erlernung der ungarischen Sprache. Nach D. S. Kohn's Methode fünfte von St. S z e m a t verbesserte und vermehrte Auflage. Geheftet 80 fr.

Kurzegefaster Unterricht in der christlichen Religion nach dem Bekenntnisse der evang. reform. Kirche. 30 fr.

Weinhofer, Josef. Die Haupt-Glaubens- und Lehren der katholischen Kirche. Vorgetragen in mehreren Unterricht. Ein Religions-Lehr- u. Lesebuch. Zweite Aufl. Geheftet 20 fr.

Jilch, Moriz. Glaubenslehre für die unteren Klassen israel. Volksschulen. Dritte, verbesserte deutsche Aufl. 25 fr.

Jilch, Moriz. Glaubenslehre für die höheren Klassen israel. Volksschulen. Dritte, vermehrte und verbesserte Auflage. Geheftet 35 fr.

Jilch, Moriz. Glaubenslehre für die höheren Klassen israel. Volksschulen. Zweite Auflage. Ungar.-deutsche Ausgabe. Geh. 70 fr.

Jilch, Moriz. Hebräische Sprachlehre für israel. Volksschulen in zwei Curfen. Zweite Auflage. Geh. 40 fr.

Vezérkönyvek tanítók számára

Ballagi Károly. A földgömb és egy kis csillagászati felrajz. Füzve 50 kr.

Bánhegyi István. Vezérkönyv a protestans népiskolai tanítástaniában. Tanítók és tanítójelöltek számára. Füzet. Füzve 50 kr.

Berthes H. J. Elemi képzéstan. Németből. Füzve 65 kr.

Herrmann János. Általános tanítás- és tanodai nevelési utmutatás a néptanodák tanítói hivatali cselekedet betöltésére. A fennálló „Tanmódjime“ (Methodisches buch) nyomán kidolgozva. Magy. átdolgozta Mészáros József. Füzve 1 fr.

Herrmann János. Elemi számolás-tanító, vagyis: miképpen kell a kezdő gyermekeket a számolásban könnyen és alaposan oktani? Elemi és népiskolák, szülők és tanítók számára. Fordította Mészáros Imre. Második kiadás. Füzve 30 kr.

Kant Immanuel paedagogiaja vagy nevelésről írt könyve, melyet dr. Rink Friderik Tódor németül fordított. Magyarra fordítva s függelékkel megtoldva Mándy Péter által. Füzve 80 kr.

Lutter Nándor, dr. Médszeres vezérkönyv a népiskolai tanításához. I. füzet füzve 80 kr. II. füzet füzve 80 kr. III. füzet füzve 50 kr. IV. füzet füzve 80 kr.

Markó Lajos. Vezérkönyv a testgyakorlás tanításához. Tanítók és tanítójelöltek számára. 29 fámetszvényből. Második javított kiadás. Füzve 60 kr.

Mészáros Imre. Segédkönyv a népiskolákban használatban levő ABC- és olvasókönyv kezeléséhez. Népiskolák és tanítójelöltek számára. Harmadik kiadás. Füzve 50 kr.

Otto dr. Tanító az elemi tanodákban vagy nézeti oktatási mód. Ford. Kollér K. Másod. kiad. Füzve 80 kr.

Rousseau J. J. Emil vagy a nevelésről. Franciaából fordította Mészáros József. Füzve 2 frt 40 kr.

37-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXII. évfolyam.**

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy hatzoro hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri írtatásnál 15 krajczár; többzori írtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden írtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdményeket elfogad Bécsben: Hasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mowse R. Sellenstraße Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22

VISONTAI KOVÁCH LÁSZLÓ.

A képviselőháznak immár a negyedik országgyűlésen, s mindig nagy szavazattöbbséggel megválasztott háznapját mutatjuk be ma olvasóink előtt. A ház e napokban alakult meg az új országgyűlési ciklusra. Elnökeit, az érdemekben gazdag Ghyecz Kálmánt, a múlt országgyűlésen is első alelhököt Bánó Józsefet és Várdy Gábort, előbb a balközép egyik vezérférfiát, már volt alkalmunk olvasóink elé vezetni. Most az alakulás ez alkalmát arra használjuk föl, hogy a derék háznagyot, ki negyedszeri megválasztását társadalmi jeles tulajdonainak s politikai szilárd jellemének köszöni, s ki e tisztének mindig a közbizalom által kísérve felelt meg, mutassuk be lapunk közönségének.

Visontai Kovách László 1827-ben, október 26-án született Gyöngyösön. Vagyonos és mivelt szülői mindent elkövettek, hogy fióknak kitértő nevelést adjanak. Tanulmányait Pesten, nyilvános iskolákban s kitértő sikerrel végezván, már husz éves korában joggyakornokká, jurátussá lett, s a jogi- és közélet nagy iskolájába, az épen megnyitott 1847-diki pozsonyi országgyűlésre sietett, hogy ott az országgyűlési ifjuság soraiban figyelő tanuja lehessen a törvényhozás működésének.

Az 1848-diki törvények új korszakot nyitottak meg a nemzet életében. Kovách Lászlót Pestmegye választotta egyik aljegyzőjévé. De a tollat csakhamar fegyverrel kelle fölcserélnie; mind, a ki csak elbirta a kardot, s ő is honvéd lett. A forradalmat egész Világosig végig szolgálta s fiatalsága daczára századosáig emelkedett.

A szabadságharcz végével a közélet bezárult sorompói közé többé nem térhetett vissza. Ősi tűzhelyéhez vonult vissza s atyja hevesmegyei birtokán a gazdálkodásnak és a tanulmányoknak élt. A magyar mezei gazdaság felvirágoztatásán közreműködni: ezt tűzte feladatul maga elébe, s már ekkor a Széchenyi nemzetgazdasági iskolája hívének vallá magát, tudván, hogy anyagilag erős nép s virágzó haza az elvesztett szabadságot is visszavívhatja s önsulyával ismét megszerezheti függetlenségét. Hogy e téren kihatóbban működhessék, alaposan tanulmányozta a mezei és a nem-

zet-gazdaság elméleteit, s tanulmányait egyszersmind az irodalom útján is igyekezett közhasznuakká tenni. Szorgalmas munkatársa lett a Gazdasági Lapoknak, megírta „A szántás mesterségéről“ szóló könyvét, s a Pesti Naplóban — melynek 1856. óta folyvást munkatársa — számos cikket adott közre, részint politikai tartalmuakat, de főként anyagi érdekeinket fejtegető s nemzetgazdasági tartalommal. Jelesen az 1867-diki kiegyezési tárgyalások alkalmával is több ízben; s csak legközelebről is érdekes cikke jelent meg az új kataszterről.

Irodalmi működésénél még hatályosabb volt társadalmi tevékenysége. Az 1858-dik év sulyos körülményei daczára megalakította a hevesmegyei gazdasági egyesületet, mely akkor még csak a második volt hazánkban, s mely az ő vezetésére alatt országszerte elismert hasznos munkálkodást fejtett ki. Ez egyesületnek elnöke maradt akkor is, midőn az a jászkertületi hasonló egylettel egyesülve még nagyobb körben folytathatta működését.

Ez azonban csak első lépése volt az egyesületi téren, melyen alig van vállalat vagy kezdemény, a hol tevékenységének

VISONTAI KOVÁCH LÁSZLÓ.